Over de auteur

Anne van Veenen is partner in IGG-Voogt, Wiertsema & Van Veenen, adviesbureau voor de sociale sector, Rotterdam. Recente publicaties op het terrein van samenlevings-opbouw: 'Opbouwwerkcampagnes; de kunst van het creatief communiceren', met Joop Hofman en Johan Janssens; Landelijk Centrum Opbouwwerk Den Haag, 1997. 'Onze straat; bewoners binden strijd aan met overlast en criminaliteit', Opzoomer Mee Rotterdam, 1996.

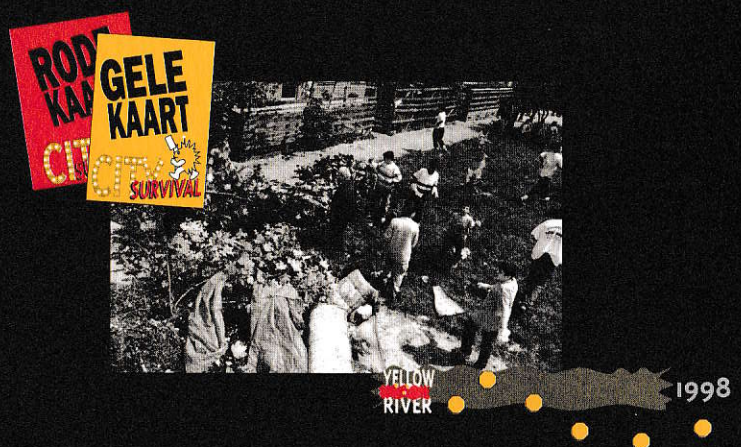

Colofon

Opzoomerend jongerenwerk

Tekst en redactie:
Anne van Veenen

Tekstbijdragen:
Paul van den Hooven,
Johan Janssens

Foto's:
Joop Reyngoud,
Foto's Opzoomer-stunts Feijenoord:
Paul van den Hooven.
Actiefoto's Afrikaanderwijk::
Henriëtte Tabbers

Produktie:
Studio Stad

Uitgave:
Opzoomer Mee,
Rotterdam, 1998

Deze uitgave is te bestellen bij:
Opzoomer Mee,
Schiedamsedijk 55,
3011 EE Rotterdam,
tel. (010) 213 10 55

Jongerencampagne
City Survival

Opzoomerend jongerenwerk

Anne van Veenen

CITY SURVIVAL
27 juni 1998

Opzoomerend jongerenwerk

Anne van Veenen

Opzoomer Mee 1998

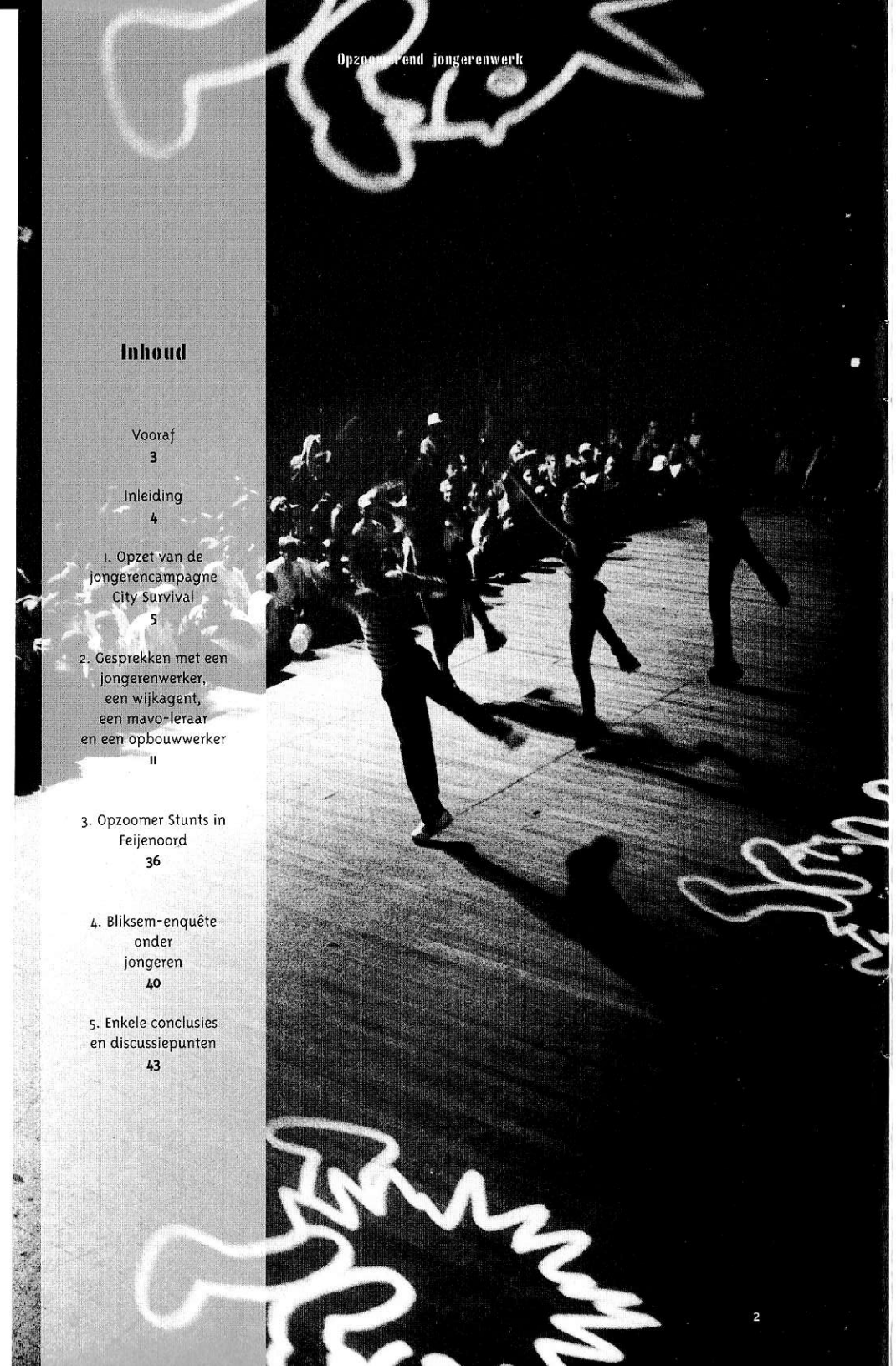

Inhoud

Vooraf
3

Inleiding
4

1. Opzet van de jongerencampagne City Survival
5

2. Gesprekken met een jongerenwerker, een wijkagent, een mavo-leraar en een opbouwwerker
11

3. Opzoomer Stunts in Feijenoord
36

4. Bliksem-enquête onder jongeren
40

5. Enkele conclusies en discussiepunten
43

Vooraf

In 1998 organiseerde Opzoomer Mee voor de derde maal een stadsbrede jongerencampagne in Rotterdam. Deze keer onder de titel 'City Survival'.

Voor de reflectie op haar activiteiten vroeg Opzoomer Mee mij om de campagne te volgen als waarnemer. Voor u ligt het verslag van de gevraagde 'zoektocht naar de betekenis en de effecten van het Opzoomer-programma voor jongeren'.

De zoektocht heeft niet het karakter gekregen van een evaluatie-onderzoek. De opzet is een andere. Ik heb een aantal stimulerende uitvoering praktijken beschreven, met het doel een bijdrage te leveren aan de werkontwikkeling op het terrein van het jongerenwerk.

Daartoe heb ik gesprekken gevoerd met vier uitvoerend werkers (een jongerenwerker, een wijkagent, een mavo-leraar en een opbouwwerker) die al meerdere jaren meedoen aan de jongerencampagne.
Dit werd aangevuld met participerende observaties op de afsluitende actiedag van de campagne, waar ik aanwezig was in de rol van scheidsrechter bij twee Hoogvlietse jongerenteams.
De coördinator van Opzoomer Mee, Johan Janssens, voorzag mij voorts van commentaar.

Aan het maken van dit boekje werd enthousiast en vakkundig bijgedragen door Maurice van Beers, Cor den Boef, Ronald Bijnaar en Pierre Diederen.
Paul van den Hooven deed een enquête naar de campagne in de deelgemeente Feijenoord.
Joop Reyngoud bracht met een prachtige serie foto's de slotdag van de campagne in beeld.

Resteert een woord van dank aan de leiders en leidsters van het zomerkamp in 1955 die mij het 'dobbelstenen-spel' leerden spelen, en mij zo enkele basisprincipes bijbrachten van jongerenwerk.
Het spel ging als volgt. Je moest 6 opdrachten doen, en de volgorde werd bepaald via een grote dobbelsteen. Bij post 1 moest je twee minuten op je hoofd staan. Opdracht 2 was een balletje door een gaatje gooien. Uitdaging 3 was om, verkleed als zigeuner, een lied zingen. Enzovoort.
Het spel prikkelt al generaties lang de verbeelding. Het Opzoomerend jongerenwerk wortelt in een rijke traditie.

Anne van Veenen

Inleiding

De opbouw van dit boekje is als volgt:

Het eerste hoofdstuk geeft een beschrijving van drie onderdelen waaruit de jongerencampagne City Survival bestaat: een behendigheidsproef ('Yellow River'), een opdracht in de buurt (de 'Opzoomer Stunt') en de afsluitende actiedag op 27 juni.

Hoofdstuk 2 bestaat uit interviews met beroepskrachten die betrokken zijn bij de uitvoering van het Opzoomer jongerenprogramma.
Ze doen allen al meerdere jaren mee aan het programma. Aan de hand van City Survival en de campagnes van de afgelopen jaren vertellen ze hoe het programma werkt, wat jongeren aanspreekt en wat de bruikbaarheid van de aanpak is voor hun werk met jongeren.

De interviews worden aangevuld met gegevens over de Opzoomer Stunts in Feijenoord (hoofdstuk 3) en met de resultaten van een bliksemenquête onder jongeren op de slotdag (hoofdstuk 4).

Afsluitend volgen in hoofdstuk 5 enkele conclusies en discussiepunten.

1. Opzet van de jongerencampagne City Survival

City Survival is de derde stedelijke jongerencampagne die Opzoomer Mee organiseerde, na Blind Date (1996) en Mission Impossible (1997). Deze campagnes zijn gebaseerd op de Opzoomermethodiek van uitdagen en premie op actie. Jongeren worden geprikkeld om hun talenten op allerlei gebied te demonstreren en ontvangen daarvoor na afloop waardering en beloning. De campagnes zijn stedelijke projecten, bedoeld als stimulans voor het buurt- en jongerenwerk. Wijken kunnen deze stimulansen op allerlei manieren aanwenden in hun reguliere werk, vervolgacties ondernemen en de kansen die in de buurt ontstaan door de campagne verzilveren.
City Survival bestond uit drie uitdagingen die de jongeren moesten waarmaken: Yellow River, Opzoomer Stunt en (als finale) City Survival.

Yellow River

De eerst uitdaging -Yellow River genaamd- kwam in de plaats van het aanmeldingsformulier. Yellow River is een behendigheidsproef en teambuildingsspel. Wie mee wilde doen aan de campagne moest een team vormen van 20 jongeren plus een coach, en proberen Yellow River onder de knie te krijgen. Maar dat was niet genoeg. Er konden slechts 50 teams naar de volgende ronde, dus de teams moesten ook op snelheid trainen en zorgen dat ze bij de eerste 50 hoorden. Een record-aantal van 111 jongerenteams (totaal zo'n 2300 à 2400 jongeren!) haalden het spel met de video-instructie op. Begin april toerden waarnemers van Opzoomer Mee door de stad om de tests af te nemen. Uiteindelijk mochten 60 teams naar de volgende ronde. Naast de 50 snelste kregen 10 bijzondere teams (bijvoorbeeld teams van gehandicapten) een wildcard. De overige teams gooiden de handdoek in de ring of waren te langzaam. Zij kregen als troostprijs een middagje Tropicana.

Stunten in de buurt

De tweede uitdaging was de Opzoomer Stunt. De warm-gedraaide jongerenteams moesten nu in de eigen buurt, samen met instellingen en bewoners, een opvallende en fikse Opzoomeractie uitvoeren. De stunt moest uiterlijk 20 juni (dus voor de finale van de campagne) uitgevoerd zijn. Tijdens de uitvoering kregen de jongerenteams bezoek van waarnemers van Opzoomer Mee die rapport uitbrachten aan de campagneleiding.
De jongeren dienden minstens twee dagdelen kwijt te zijn aan deze stunt. Eén dagdeel om de stunt voor te bereiden en één dagdeel voor de

uitvoerig. Om het contact tussen het jongerenteam en buurt in goede banen te leiden, waren vooraf derden aangetrokken om hulp te bieden. Zo had Opzoomer Mee alle woningbouwcorporaties benaderd met als resultaat dat een twintigtal corporaties en districten bereid waren om de jongerenteams te helpen. Ook opbouwwerkers waren benaderd. In de praktijk diende elk jongerenteam zich bij een woningbouwcorporatie of opbouwwerker te melden voor de tweede uitdaging. De opbouwwerker en/of woningbouwcorporatie regelde ook de financiering van de stunt. Opzoomer Mee bood daarvoor geen faciliteiten. Voor drie teams bleek de Opzoomer Stunt een te grote uitdaging. Zij trokken zich terug of werden uit de strijd genomen.

Yellow River

Yellow River is een denkbeeldige rivier van vier meter breed. De helft van het team staat op de gele oever, de andere helft op de rode oever. Met behulp van zes blokjes moet rood naar geel en geel naar rood. Venijnige spelregeltjes zorgen ervoor dat dat geen eenvoudige klus is. Het spel kent duizenden oplossingen. Allen vergen ze het uiterste aan communicatie, samenwerking en discipline. En natuurlijk oefenen, oefenen en nog eens oefenen. De campagneleiding had een recordtijd van circa anderhalf minuut verwacht. Veel teams eindigen echter binnen de minuut met als absolute topper twee teams uit Hoogvliet: tien seconden!

→ Teamwork. Yellow River spel Afrikaanderplein

→ Op weg naar de Doelen

De finale in de stad

De derde uitdaging was de feitelijke City Survival op zaterdag 27 juni 1998: de finale. Alle jongerenteams dienden op deze stedelijke actiedag hun talenten aan de stad te demonstreren. De teams werden 's ochtends om 7.00 uur door scheidsrechters, vaak wijkagenten, bij een bushalte opgewacht. Om een gele kaart (strafkorting op de premie) of rode kaart (diskwalificatie) te voorkomen, hadden veel teams voorzorgsmaatregelen genomen om op tijd en compleet bij de bushalte te staan: gezamenlijk overnachten in een buurthuis, een wekservice, een ophaaldienst, enzovoort. Toch kregen twee teams een gele kaart. Drie teams waren zelfs dusdanig incompleet dat ze door de scheidsrechter werden gediskwalificeerd. De overige 54 teams werden vervoerd naar één van de drie actielocaties. Dat bleken drie locaties met zeer veel publiek te zijn: Centrummarkt, Afrikaanderplein en Winkelcentrum Oosterhof.
Op elke locatie verzamelden zich circa 20 jongerenteams.
Ieder team moest voor het oog van het winkelend publiek drie uitdagingen zien waar te maken. Deze drie uitdagingen bestonden uit het doen van een klus, het opvoeren van een theater-act, en het doen van survivalopdrachten. De uitdagingen waren veelal georganiseerd door gemeentelijke diensten. Voor elke uitdaging stond twee uur, daarna werden de teams onder leiding van een trommelaar naar de volgende uitdaging gebracht. Jury's beloonden de prestaties van het team en scheidsrechters zagen toe op naleving van het huishoudelijk reglement van City Survival.

Aan het eind van de middag moesten de teams compleet (!) de finish van City Survival passeren. Deze bleek op het podium van de Doelen te liggen. Team na team passeerde - uitgeput door de lange dag - de finish en vulde zo de grote zaal. Tijdens de toespraak van Wethouder Els Kuijper ('Jullie zijn geen probleem, jullie zijn fantastisch') en het optreden van de Venga-Boys ging het dak van de Doelen. Achter de schermen werd de balans opgemaakt. De meeste teams bleken de maximale premie van ƒ 2.000,- in de wacht gesleept te hebben. De schade voor de overige teams bleef beperkt. Zij gingen met ƒ 250,- of ƒ 500,- minder naar huis. Eén team kreeg een extra opdracht. Het team moest binnen 14 dagen excuses aanbieden bij één van de uitdagers voor een 'kleine dwaling'.

Premie op actie

De teams die Yellow River en de Opzoomer Stunt tot een goed einde brachten, begonnen zaterdag 27 juni met een denkbeeldige bonus van ƒ 1.000,-. Tijdens de finaledag konden ze een toeslag op deze ƒ 1.000,- verdienen of alles verliezen.
Voor de uitdagingen gaven jury's beoordelingen: goed (3 punten), matig (2 punten) of slecht (1 punt). Aan het eind werden de verdiende punten bij elkaar opgeteld en kon de toeslag bepaald worden: 250, 500, 750 of 1.000 gulden. Van dit bedrag werden eventuele strafkortingen van ƒ 250,- afgetrokken. Een strafkorting kreeg men als de scheidsrechter (wijkagent) een gele kaart trok. Maximaal kon men twee gele kaarten krijgen. Een derde gele kaart betekende automatisch een rode kaart en diskwalificatie. Gele en rode kaarten kreeg men voor overtredingen van het huishoudelijk reglement van City Survival.

Huishoudelijk reglement City Survival

1. 's Ochtends om 7.00 uur als team compleet bij de afgesproken bushalte staan. En aan het eind van de dag compleet als team de finish passeren.
2. Gedurende de dag mag men het parcours van City Survival niet verlaten. Bezoekjes aan snackbars, e.d. zijn verboden.
3. Gedurende de verplaatsingen bij elkaar blijven.
4. Serieus proberen de uitdagingen waar te maken.
5. Geen gebruik van alcohol of drugs.
6. Geen wangedrag of schade toebrengen aan de eigendommen van de uitdagers of Opzoomer Mee.

foto: Janssen & de Kievith

Een bijzondere uitdaging op alle actielocaties was het werven van vrijwilligers voor de Stichting Slachtofferhulp Rotterdam. Dit werd gecombineerd met het bouwen en beheren van een bewaakte fietsenstalling om de aandacht te vestigen op het ontbreken van voldoende bewaakte stallingen in de stad. Op elke actielocatie was telkens één jongerenteam de hele dag in de weer met deze bijzondere uitdaging.

Slachtofferhulp
Rijnmond

Afrikaanderplein bijvoorbeeld

Het Afrikaanderplein was één van de drie actie locaties van City Survival. Ook hier verzamelden zich 18 jongerenteams. Zij kregen de volgende drie uitdagingen voor hun kiezen:

1. AFRIKAANDERWIJK SCHOON
De jongerenteams gaven de hele Afrikaanderwijk een schoonmaakbeurt. Zwerfvuil, onkruid, graffiti, e.d. werd verwijderd. Om de beurt namen de teams een straat voor hun rekening. Uitdager: Gemeentewerken Rotterdam.

2. OPEN PODIUM
Jongerenteams kregen twee uur de tijd om via een act iets van hun (jeugd)cultuur te demonstreren. Ervaren regisseurs hielpen de teams. Uitdager: Theatergroep Pacific Enterprises

3. SPEL EN TEAMWORK PARCOURS
Jongerenteams demonstreerden op een spel- en teamworkparcours hun talenten op het gebied van samenwerking. Uitdager: Dienst Recreatie Rotterdam.

Klussen in de Afrikaanderwijk

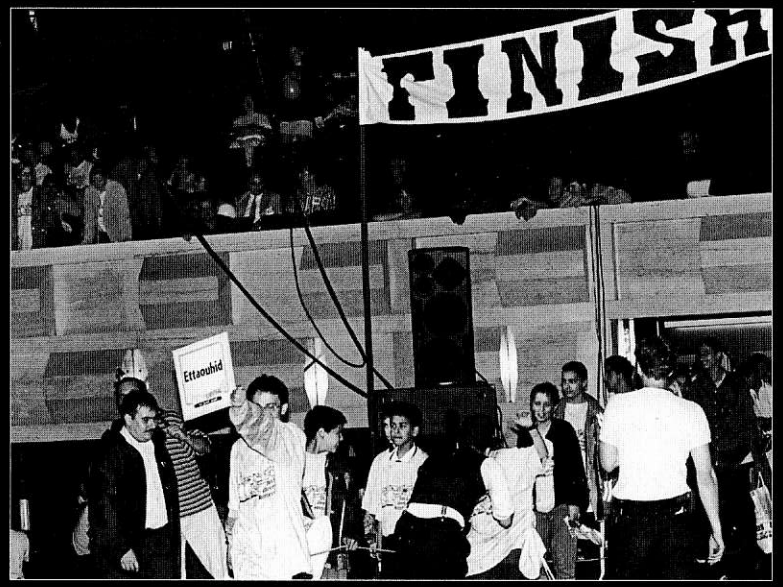

2.

Gesprekken met een jongerenwerker, een wijkagent, een mavo-leraar en een opbouwwerker

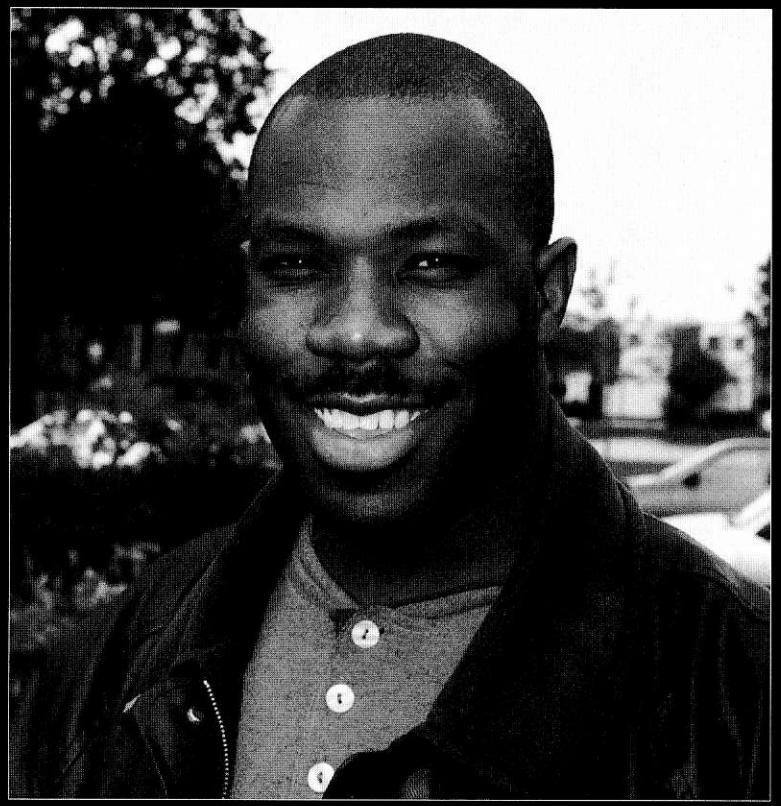

Jongerenwerker Ronald Bijnaar:

'Alle jongeren willen meedoen aan Opzoomeren'

Ieder jaar groeit het aantal jongerenteams in Hoogvliet dat meedoet aan de jongerencampagne. Dit jaar doen zeven ploegen mee. De jongerenwerkers van de Stichting Welzijn Hoogvliet hebben er de afgelopen jaren hard aan getrokken. Ronald Bijnaar, coördinator jongerenwerk: 'Opzoomeren is nu bekend bij jongeren. Ze komen zelf naar je toe. Mensen die vorig te laat waren, zijn er nu als de kippen bij.' De jongerenwerkers maken er onderling een competitie van. Ze moeten allemaal voor een team zorgen.

Recht van de druktemaker

Alle teams haalden met glans de Yellow River proef. De jongerenwerkers vinden deze samenwerkingsproef een prachtig instrument. Het is een spel dat ook gebruikt wordt in managementtrainingen en survivalprogramma's. Vorig jaar werd voor het eerst een behendigheidsproef opgenomen in het programma van de jongerencampagne. Opdracht was om van palen en touwen een stellage maken waar je met zín allen op kan staan. Dat lukt alleen binnen de tijd als je goed samenwerkt.
Het spel Yellow River is een variant. Twee teams staan aan weerszijden van een denkbeeldige vier meter brede rivier. Ze moeten, zonder de grond te raken, naar de overkant met behulp van zes blokjes. Bijnaar is enthousiast: 'Je moet nadenken en naar elkaar luisteren. Het recht van de grootste druktemaker geldt niet, de meest stille in de groep kan het helderste idee hebben.'

Een week voor de officiële wedstrijd, trainen de teams samen op het marktplein om de beste technieken van elkaar over te nemen. De ploeg van buurthuis de Rotonde verbaast met de scherpe tijd van 15 seconden. De andere teams blijven daar ver bij achter. In het weekend gaan alle teams zelf door met trainen. 's Maandags komen twee jongens naar Bijnaar toe om te vertellen dat ze een nieuw systeem hebben bedacht dat nog sneller is.
De teams in Hoogvliet vestigen een record. Ze nemen de eerste twee plaatsen in op destedelijke ranglijst. 'De test onder toezicht van de jury van Opzoomer Mee was geweldig', glundert Bijnaar, 'ze moedigden elkaar aan. De meeste ploegen zaten onder de 15 seconden. In de rest van de stad geloven ze het gewoon niet.'
De jongeren zijn trots op hun prestatie. Op de stedelijke actiedag in de

Hier fietsen-stalling!

Doelen geven ze een demonstratie, en proberen ze hun record van tien seconden te verbeteren. Bijnaar heeft de jongeren gewaarschuwd dat het een paar keer kan mislukken. De zaal kan 'boe' gaan roepen, met het risico dat je de concentratie verliest. 'Daar waarschuw ik ze voor. Maar die gasten willen proberen om nog onder hun recordtijd te gaan.' In Hoogvliet vinden ze overigens dat ze met hun recordtijd al recht hebben op een kampioensbeker.

De Yellow River-proef werd door de jongerenwerkers benut als methode om de teams te versterken. Het is goed voor de motivatie van de jongeren als het team direct bij het begin van de campagne moet aantonen dat het gezamenlijk iets kan presteren, vindt Bijnaar. En het is een goede manier om te selecteren en het aantal van 111 aangemelde teams terug te brengen tot het maximum aantal van 60.

Kruiskade vegen?

Als tweede opdracht moeten de jongeren iets doen in de buurt, samen met bewoners. Op het programma stond het opknappen van speeltuinen en een speelveld, en het organiseren van een kinderkermis.
Om te zorgen dat ze compleet aan de start verschijnen bij deze Opzoomer Stunts hebben de teams reserves. Jongeren wordt duidelijk gemaakt dat ze aanwezig moeten zijn omdat ze het anders verpesten voor de hele ploeg. Vooral de kinderkermis was een succes. 'Als je een buurtfeest voor kinderen kunt organiseren ben je toch wel groot', geniet Bijnaar. 'Het is geweldig als alles goed gaat en je ziet hoe blij de kinderen zijn.'
Doel van de Opzoomeracties is ook om jongeren te laten nadenken over

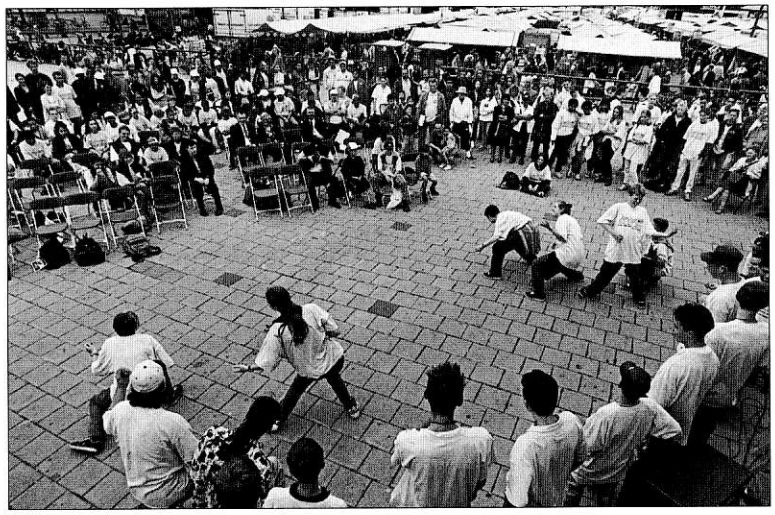

Open podium, Centrum

de maatschappij en de eigen buurt. Door te laten zien dat ze wat willen doen voor de buurt wordt het beeld van bewoners - dat jongeren alleen herrie maken - bijgesteld. "Waardering van bewoners voor jongeren is heel belangrijk", zegt Bijnaar. Een eerste Opzoomeractie, vier jaar terug, was het aanleggen van twee bloemperkjes, met gemeentewerken en bewoners. In bloemen kwam er te staan: 'Nederland 50 jaar bevrijd.' Daarmee was de klus nog niet klaar. Elke week, van april tot oktober, moesten twee jongeren het perkje onderhouden. De bewoners (merendeels wit) waren trots op de Surinaamse en Antilliaanse jongeren.
Het doen van een klus hoort bij Opzoomeren. Het is steeds spannend omdat vooraf niet bekend is welke opdrachten de jongeren krijgen op de actiedag. De teams worden door de jongerenwerker op het ergste voorbereid: 'Ik zeg altijd: het kan ook zijn dat we de Lijnbaan of de Kruiskade moeten schoonvegen. Op zich niet erg, want ik veeg zelf ook. En iedereen weet dat je niet staat te vegen omdat je straf hebt, maar dat je aan het Opzoomeren bent. Maar als je niet wilt vegen, moet je het nu zeggen en niet als we daar staan. Even goede vrienden, dan zoek ik een ander in jouw plaats.'

Er voor gaan

Opzoomeren is een ijzersterke formule, vinden de jongerenwerkers in Hoogvliet: je maakt verschillende uitdagingen waar en je hebt kans op f 2000,- die je vrij mag vrij besteden. Daar wil iedereen wel aan mee doen.Bijnaar voegt daar direct aan toe dat de jongeren het niet alleen voor het geld doen. Jongeren vinden het leuk om samen met vrienden een ploegje te vormen en naar de stedelijke actiedag toe te werken. De spirit is: we kunnen het en we halen het. Ook de dag zelf, met zoveel

jongeren uit heel Rotterdam bij elkaar, is een geweldige ervaring. De teams kijken heel erg naar elkaar. Ze willen niet achterblijven en controleren elkaar. 'Ze gaan er voor.'
De jongerenwerkers spelen een belangrijke rol. Ze moeten duidelijk overbrengen wat de regels zijn. Jongeren hebben leiding nodig. Als er iets mis gaat, moet er iemand zijn die corrigeert. Jongeren willen ook dat je sommige dingen voor ze bedenkt, en dat zij dan aanvullen.
Bijnaar: 'En als jongerenwerker moet je consequent zijn. Er waren nog plaatsen vrij in de bus naar Duinrell, het uitstapje dat de jongeren hadden verdiend met Opzoomeren. Er waren jongeren die er wel f 100,- voor over hadden om ook mee te mogen. Maar dat kan dus niet.'

De jongerenwerker kent geen groepen jongeren die hij niet met Opzoomeren zou kunnen bereiken. 'Ik ken wel jongeren die zeggen: voor mij hoeft het niet, ik heb geen zin om met een groep dit soort dingen te doen en ik wil niet vegen op de Lijnbaan. Dat respecteer ik. Maar die jongeren vormen niet een bepaalde groep. Daar heb je Antillianen bij, Turken, Marokkanen, Surinamers en Nederlanders. Ook jongeren die in aanraking zijn geweest met justitie werken hard als het moet. Als ze vroeg zijn opgestaan, willen ze het ook halen.'

Lage drempel

Ervaring van de jongerenwerkers in Hoogvliet is dat jongeren makkelijker mee doen aan Opzoomeren dan aan een sportvereniging.
Opzoomeren is maar een paar keer. Bij een vereniging moet je elke week verplicht aanwezig zijn en moet je contributie betalen.
In een vereniging wil iedereen ook altijd in het hoogste team, zegt Bijnaar. 'Je kunt wel de beste straatvoetballer zijn, maar als de trainer op het veld dat niet ziet, is dat moeilijk te accepteren. Ik ben zelf toevallig ook Surinamer, dus ik weet hoe dat is. Ook de verplichting om er altijd te zijn is moeilijk. 'Ik betaal toch contributie, waarom moet ik er dan zijn?' Het is een heel andere denkwijze.

Als jongens talent hebben, stimuleren de jongerenwerkers de ouders om hen naar een vereniging te sturen. Veel ouders weten de weg niet.
Bijnaar: 'De reactie is vaak: wil jij dan met hem mee gaan? Maar zo'n vereniging verwacht dat je er iedere keer bent, en met de auto met ze naar uitwedstrijden gaat.'
Bij veel verenigingen ontbreken ook mensen uit verschillende bevolkingsgroepen die een voorbeeldrol vervullen. Opzoomeren heeft een veel lagere drempel. Bijnaar denkt overigens dat veel ouders wel volgen wat hun kinderen doen, maar dat 80% niet weet wat Opzoomeren eigenlijk is. 'Iets met opruimen.'

Over de finish

Alle teams uit Hoogvliet (het Ankerteam, Pepre Serie, SWH, KWB, Unforgetables, de Rotonde en de Kom), haalden op 27 juni de finish. Een meisje van de Kom versliep zich en ging zelf met de metro op zoek naar haar team, ergens in Rotterdam, waar ze om elf uur met gejuich werd ontvangen.
De teams hoefden niet de Lijnbaan te vegen, maar moesten meewerken aan een 200 meter lange muurschildering bij station Alexander. Andere opdracht was het uitvoeren van een theater-act op een winkelplein.
Pepre Serie gooide hoge ogen met een swingende dans.
Het lukte niet om in de heksenketel van de Doelen voor 1200 jongeren het wereldrecord Yellow River te verbeteren. De teams bleven één seconde onder hun eigen record. Onbekend is of het winnende team uit Hoogvliet al een beker heeft ontvangen.

Supporters, Afrikaanderplein

Wijkagent Cor den Boef uit Lombardijen

'Kennen en gekend worden'

'Je kunt beter met jongeren praten dan achter ze aan hollen.' Dat is het devies van Cor den Boef. Samen met Peter Lankhaar is Den Boef wijkagent in Lombardijen. Ze doen mee aan het Opzoomeren omdat ze het een goede manier vinden om een band met jongeren te ontwikkelen. Het eerste contact tussen politie en jongeren is vaak negatief. Herrie, graffiti, vernielingen. De kunst is om dat om te buigen. Opzoomeren is daarvoor een prima methode.

Den Boef doet al vier jaar mee. De eerste groep waarmee werd geopzoomerd was een club bij een snackbar in de Dumasstraat. Ze waren heel vervelend en zorgden voor veel overlast. Het moeilijkste was om die jongeren ergens warm voor te krijgen. Ze wilden alleen hangen. 'Ze schrokken al bij het idee dat ze wat moesten gaan doen.' De meisjes waren het makkelijkst over te halen. De jongens konden toen niet achterblijven. De uitdaging was het aanleggen van een vissteiger voor rolstoelers. Dat was bedacht door de deelgemeente. Het werd een grote happening, maar het resultaat liet te wensen over. De gemeente heeft het weer helemaal moeten afbreken en heeft uiteindelijk een nieuwe steiger neergezet. Het bouwwerk liep zo scheef dat je er met een rolstoel niet tegenop kon komen, en het pad ernaar toe was ook niet erg begaanbaar. Den Boef: 'Maar ze hadden gewerkt. Ik was toen scheidsrechter en heb het wel goed gekeurd want ze hadden toch iets samen gedaan. Dan moet je niet moeilijk doen, en zeggen dat dit niet geldt.'

Pet terug

De regels zijn sinds de eerste jongerenuitdaging van Opzoomerdag 1994 strenger geworden. Het team moet zich nu op de vrije zaterdag 's ochtends om 7.00 uur met 20 man melden bij de bushalte. Den Boef had er de eerste keer een hard hoofd in. Maar ze waren er! Het gaf veel lawaai, mensen schoven gordijnen open om te kijken wat er aan de hand was. Maar ze stonden op tijd bij de bushalte. Er was een heel spannende uitdaging bedacht. De opdracht was het geven van voorlichting op de Lijnbaan over vakantie en veilig vrijen. Het begon met een bezoek aan de Rutgerstichting. Tussen vitrines met kunstpenissen probeerde een hele serieuze juffrouw te vertellen hoe het in zijn werk ging. De jongeren waren helemaal opgewonden en moesten de straat op met lijsten om voorgangers te enquêteren. Sommige deden het alsof ze het al jaren gedaan hadden: 'Wijfie, mag ik je even wat vragen stellen.' 'Ja ,waarover?' 'Over veilig vrijen.'

Ze moesten 200 vraaggesprekken doen. Dat haalden ze met gemak.

Met de premie werd een reisje gemaakt naar Duinrell. Den Boef verschiet nog van kleur als hij daar aan terugdenkt. Het was een ramp. 's Ochtends in de trein waren ze al aangeschoten, en ze zijn bijna het park uitgestuurd. De wijkagenten waren erbij, maar het viel niet tegen te houden. 'We hebben de hele dag politieagentje gespeeld. De gang van zaken is achteraf stevig doorgesproken. We hadden het niet in de gaten gehad, je kunt niet alles zien.'

Resultaat van deze Opzoomer-activiteiten was wel dat politie en jongeren elkaar goed kennen. Den Boef: 'Je gaat daarna anders met elkaar om. Op straat spreken ze je aan als ze iets hebben en ze komen een praatje maken als de verkering uit is. Het kost heel veel energie, maar het heeft een band geschapen.' Opzoomeren brengt zo de doelstelling van de politie naderbij: kennen en gekend worden. De jongeren blijven overigens doorgaan met het uitdagen van de politie. Na een praatje bij de snackbar bleek de pet van Den Boef verdwenen uit zijn auto. Hij had de smoor in. Teruggaan en de pet opeisen leek geen begaanbare weg. Hij koos voor de onderhandeling en sprak één van de jongens aan: 'Ik dacht dat we met elkaar samenwerkten. Dan ga je niet mijn pet jatten. Ik sta hier om de hoek, en als die pet niet binnen een minuut terug is, blazen we het hele Opzoomeren af.' Het werkte.

Poging om wereldrecord Yellow River te verbeteren

Moe en voldaan naar huis

Uitstapje met rolstoel

Dit jaar doet een nieuwe groep mee. Een hechte groep die samen met een vrijwilliger, Nico Burggraaf, al veel samen gedaan heeft. De groep heeft een tafeltennistafel neergezet waar ook andere jongeren op af komen, en is van plan een loods te verbouwen tot clubhuis. De groep haalde de Yellow River-proef met de hakken over de sloot. Ze hadden goed geoefend, maar bleven steken op 1 minuut 50. Het is in Lombardijen een raadsel hoe andere teams het in 15 seconden hebben kunnen doen.
Het team werd maar net geplaatst voor de volgende ronde. Competitie hoort erbij, vindt Den Boef, maar hij vindt dat je jongeren niet kan afwijzen als ze die test niet halen. 'Selectie op snelheid is niet goed. Waar het om gaat, is dat je jongeren bij elkaar krijgt en samen wat doet.'

De opdracht in de wijk was heel leuk. Bij wijze van Opzoomer Stunt zijn de jongeren een dagje op stap gegaan met ouderen uit een verpleeghuis. Twintig jongeren liepen achter rolstoelen door de wijk. De tocht ging naar de speeltuinvereniging, om pannenkoeken te eten. De tafels waren keurig gedekt en de ouderen lieten zich bedienen. Den Boef geniet er nog van. 'Het was echt heel mooi om te zien. Zo'n stoere jongen die heel zorgzaam in de weer is met een opaatje.' Er zijn met enkele jongeren al afspraken gemaakt om nog eens uit rijden te gaan. Veel ouderen komen haast nooit buiten, zo bleek, en het aanbod wordt met beide handen aangegrepen.

Opdrachten met een begin en een eind

De ene groep leent zich beter voor Opzoomeren dan de andere, is de

ervaring van Den Boef. Het is handig als je kunt aansluiten bij al bestaande groepen. Allochtone jongeren, een kwart van het totaal, zijn moeilijk te porren om mee te doen. Er zijn pogingen gedaan om contact te leggen met een groep Antilliaanse jongeren die veel overlast geeft, maar het lukte niet om ze bij elkaar te krijgen. Bij deze groep komt de politie nog niet verder dan het negatieve contact, constateert de wijkagent. Hij ziet het als een uitdaging om ook met die jongeren wat te gaan doen.

Het meest effectieve middel in de jongerencampagne is, in de ogen van Den Boef, de premie van f 2000,- die je krijgt om samen iets leuks te doen. Daar doen jongeren het voor. Iets doen voor je omgeving speelt mee, maar is niet doorslaggevend. Er wordt wel gerekend. Als ik een uur in de haven werk heb ik f 20,- , zeggen ze dan. Maar een speeltuin verven doe je voor je broertjes en je zusjes', antwoordt de wijkagent. Het is wel belangrijk dat de opdracht iets zichtbaars is, met een begin en een einde. Het schilderen van de speeltuin, de opdracht van vorig jaar, bleek vier avonden in beslag te nemen. Den Boef: 'Dan wordt het spannend, want het moet wel af. Het werd toch nog gezellig. Ze renden achter elkaar aan met een kwast, en zaten zelf ook helemaal onder de verf. De muziek stond keihard aan. Het was feest. Maar de klus was niet goed ingeschat.'

Opzoomeren is voor de politie een prima kapstok voor samenwerking met de partners die nodig zijn om het werk te kunnen doen. In Lombardijen zijn deze onder andere gevonden in het opbouwwerk, het jongerenwerk en woningbouwvereniging Vreewijk-Lombardijen. De laatste is een grote geldschieter. Als je een goed verhaal hebt en de wijk wordt er beter van, is de woningbouwvereniging er bijna altijd voor in, heeft Den Boef ervaren. De organisaties zitten in de Opzoomergroep in de wijk, en komen maandelijks bij elkaar om de programma's te organiseren.

De wijkagenten worden door Opzoomer Mee enkele keren per jaar bij elkaar geroepen voor briefings over hun taak als scheidsrechter. Deze bijeenkomsten, met een lunch in Statenhof, zijn een groot succes. Het is belangrijk dat je collega-wijkagenten tegenkomt waarmee je over het werk kunt praten, vindt Den Boef. 'Dat is het enige moment dat dit stedelijk gebeurt. We zou sterker staan als wijkagenten als we meer informatie uitwisselden.'

Het team Lombardijen slaagde erin om op 27 juni de opdrachten tot een goed einde te brengen en ging met f 2000,- naar huis. Ze gaan een weekendje op stap. Waarheen weten ze nog niet.

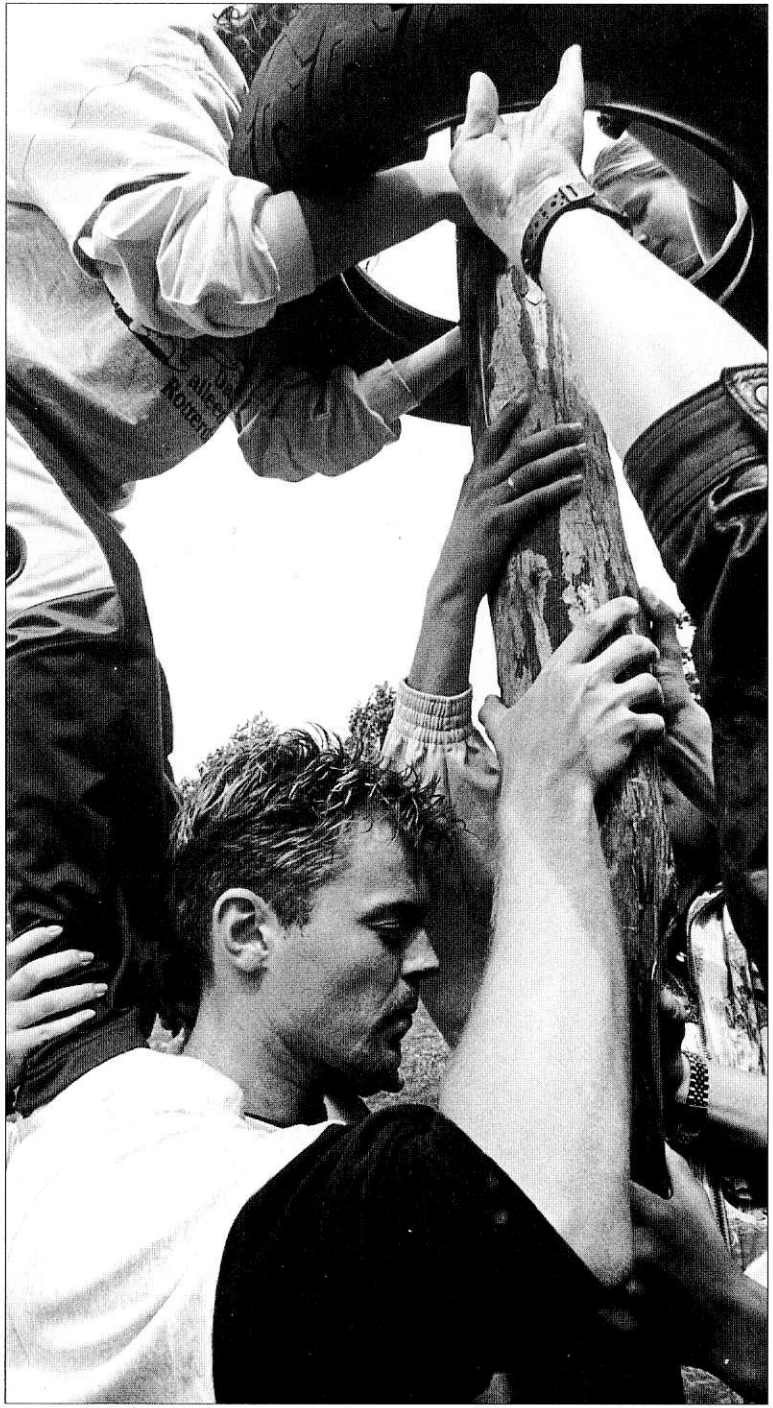

Doorgaan, behendigheidsproef 'band om paal'

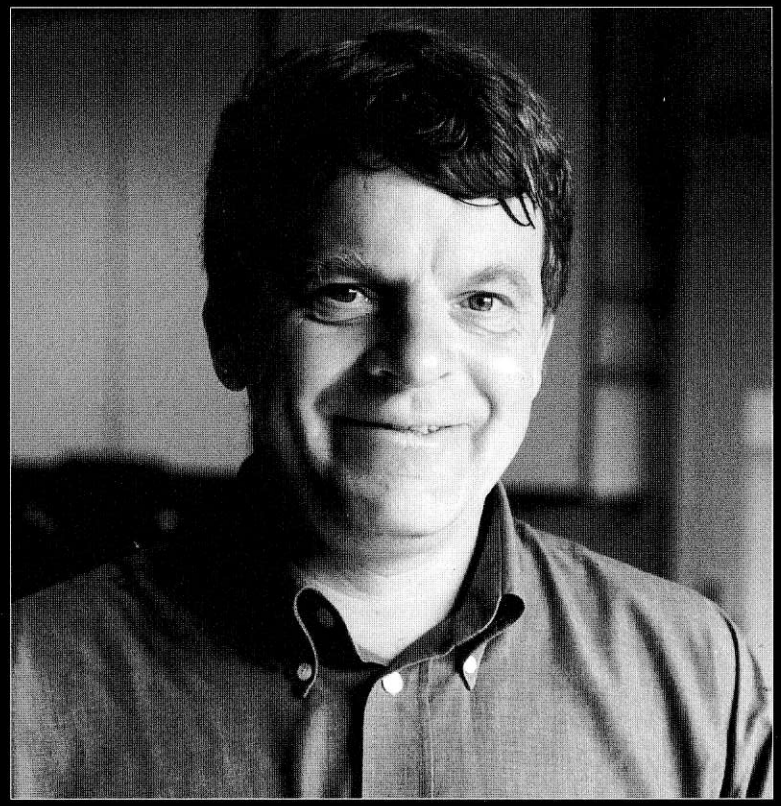

Mavo-leraar Pierre Diederen

'Opzoomeren is van de leerlingen zelf'

De mavo- en vbo-afdeling van het Christelijk Henegouwen College trekt veel publiek uit Kralingen-West, Crooswijk en het Oude Noorden. Echte mavo-leerlingen zoals je ze vroeger kende, die met groot gemak een boek doornemen, heb je niet meer, zo schetst Pierre Diederen de situatie. Hij is leraar scheikunde, natuurkunde en biologie, en zijn leerlingen zijn afkomstig uit alle landen van de wereld. Ook heeft hij 'verse Surinamers' in de klas, leerlingen die zo uit het vliegtuig komen.

City Survival is de derde jongerencampagne waaraan Diederen mee doet. Ik zeg tegen de leerlingen: Opzoomeren is van jullie zelf. Jullie moeten je maatschappelijk inzetten, en dan kun je f 2000,- verdienen. Wat je daarmee doet, bepalen jullie zelf, als je het maar eens bent met elkaar over een gezamenlijk doel.'
De boodschap die ze verder meekrijgen, is dat ze moeten zorgen dat de leraar het ook leuk blijft vinden, want anders stopt hij er direct mee.
De les is daarmee helemaal gevuld. Er is uitleg nodig van de gevraagde 'maatschappelijke inzet'. Eerste reactie is dat ze niet van plan zijn om te gaan vegen. Over de besteding van de premie wordt eindeloos gepraat. Een groep wil een mini-cruise maken, naar Londen. Anderen willen naar Parijs, naar een modeshow. Een derde groep wil naar een pretpark. Ze zoeken zelf uit bij reisbureaus wat het kost. 'Als docent bied je structuur. Je geeft ze een strippenkaart en een telefoonboek. Verder doen ze het zelf. Ze vinden dat heel leuk en het geeft hen het gevoel serieus genomen te worden.'

Hartstikke te gek

Diederen vertelt lyrisch over de graffiti die zijn team maakte op het Berkelplein. Op een muur prijken de figuren van Oppie, Keith (Stones) Richard en de Japanse stripheld Ninja. De tekeningen zijn met een overheadprojector op de muur geprojecteerd. Dat moest 's morgens om 4 uur gebeuren, in het donker. De leerlingen trokken de lijnen over met viltstift en kleurden de tekening in. 's Morgens om 8 uur was het af. Diederen ging 's middags stiekem kijken hoe de kinderen reageerden. Ze vonden het schitterend. 'Dat is het leuke van Opzoomeren, je maakt de kinderen trots.'
Dat de actie 's ochtends vroeg werd uitgevoerd, maakte het nog spannender. Na afloop was er een gezamenlijk ontbijt. 'Door zoiets te doen

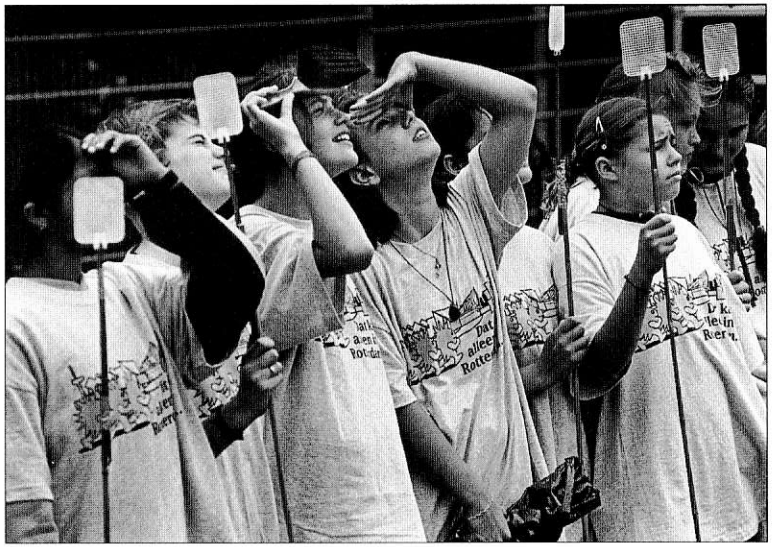

Open Podium Afrikaanderplein

met een team krijg je een enorme band. Dat gaat niet meer stuk. Dan kun je echt wat met ze.'

Een hoogtepunt vorig jaar was het organiseren van een feest in het bejaardencentrum Rubroek met een modeshow en eten. Het was spannend omdat twee heel verschillende werelden bij elkaar kwamen: ouderen uit Crooswijk en jongeren uit alle delen van de wereld. Diederen: 'Je moet vooraf goed afbakenen wat je samen doet. In het bejaardencentrum staan alle deuren open, en wij hebben nog wel eens te maken met criminaliteit. De Marokkaanse meisjes hadden kip gemaakt. Dat viel heel goed in de smaak en het ging helemaal op. Maar de oudjes hadden natuurlijk wel veel te klagen: het was te scherp, het was niet gaar enzovoort. Het was net een stripverhaal.'
Het werd een hele mooie middag. Een leraar zong schlagers uit de jaren '30, en de kinderen liepen in prachtige Berber-kleding. De relatie met Rubroek wordt voortgezet. In juli viert de school haar 100-jarig bestaan, en ter gelegenheid daarvan wordt weer een groot multicultureel feest georganiseerd in het bejaardencentrum. Het feest is een van de Opzoomer Stunts van dit jaar.

Op het programma staat ook een voetbaltoernooi op het Schuttersveld om de 'Rosa Futura'-bokaal, voor een 'rooskleurige toekomst'. Bij het Schuttersveld werd vroeger veel gevoetbald. De school probeert dat nieuw leven in te blazen en wil vooral de Marokkaanse jongens daarvoor interesseren. Marokkanen zijn hele goede voetballers, weet Diederen. 'Normaal zijn ze niet vooruit te branden, en je hebt er alleen maar problemen mee, totdat je ze laat voetballen. Dat kunnen ze heel goed, en ze zijn ook hard voor zichzelf, op een sportieve manier. Op het voetbalveld kunnen ze hun macho-cultuur uitleven. Dan is zo'n cultuur ook heel goed.'
Diederen streeft naar een verband van de school met een voetbalvereniging, waarbij de school zorgt dat uit allerlei potjes de contributie en de shirtjes worden betaald. De ervaring leert dat de vaders van deze kinderen de contributie niet betalen. Als school moet je daarom de structuur bieden. Daarna loopt het vanzelf.

In de nacht vertrokken

Opzoomeren is een goede aanvulling op het individualistische schoolpatroon, vindt Diederen. Als leerling ben je op jezelf aangewezen, en moet je zorgen dat je niet hoort bij die drie of vier kinderen in de klas die jaarlijks blijven zitten. Je moet zorgen dat je een 8 haalt, wat de anderen halen is hun zaak. Teamwork en samen problemen oplossen, kom je op scholen weinig tegen. In het Opzoomeren staat samenwerken juist centraal.
Als team moet je bij een activiteit compleet aanwezig zijn. De leerlingen corrigeren en stimuleren elkaar, en ze zijn heel fel als iemand iets fout doet. Dat de politie komt kijken, als scheidsrechter, maakt grote indruk. Opzoomeren levert 'succes-ervaringen', zegt Diederen. Als team krijg je wat voor elkaar. De premie die je ontvangt, is daarvan het bewijs. Het is het resultaat van een lange weg, met allerlei hobbels en strubbelingen. Maar je hebt het met z'n allen geklaard.
Heel stimulerend is ook dat leerlingen bezig zijn in de omgeving, en iets

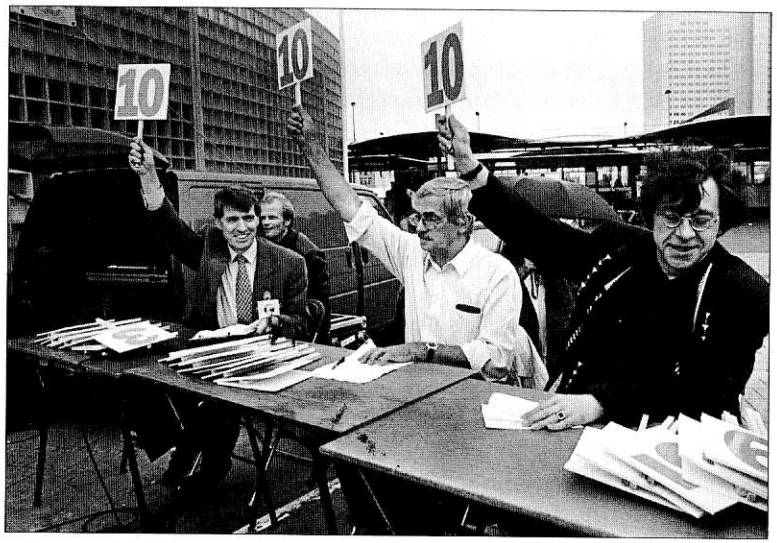

Jury Open Podium Centrum

Uitreiken van Opzoomer-zegels, helpdesk Opzoomer Mee

doet voor andere mensen. Daar gaan ze ook heel erg in op, heeft Diederen ervaren. 'Voor het eten van de ouderen in Rubroek hadden de meisjes kip ingekocht en cake. Toen was het budget bijna op. Ik zei dat we dan maar geen sla moesten kopen. Dat kon absoluut niet. Dan wilden ze de sla zelf betalen.'
Een bijzonder element van het Opzoomeren vindt Diederen dat je ervaart dat Rotterdam ook jouw stad is. 'De massale meeting in het HAL-gebouw bij de eerste jongerencampagne was heel indrukwekkend. Zo'n grote groep jongeren bij elkaar geeft een sterk saamhorigheidsgevoel. Op zo'n moment voel je dat jij ook Rotterdammer bent. Je bent geen Marokkaan, maar op de eerste plaats Rotterdammer.'
Een heel belangrijke ervaring voor de leerlingen is ook dat zij zonder vader en moeder naar Parijs zijn geweest. 'Ze zijn midden in de nacht vertrokken en de dag daarna midden in de nacht teruggekomen. Dat vergeten ze de rest van hun leven niet. Ze gaan nooit met vakantie of maar een pretpark. Daar horen ze wel van, maar dat doen ze nooit zelf.'

Diederen denkt dat de kinderen met hun verhalen niet thuis kunnen komen. Heel veel ouders zitten met hun leefwereld nog in hun land van herkomst. Ze begrijpen er niets van als je zou uitleggen dat het goed is voor de ontwikkeling van hun kind om naar Euro Disney te gaan.
'Meisjes die de vlammen onder hun schoenen werkten, mochten niet mee naar Euro Disney omdat de bus vertrok in het donker. Als je dan praat met de ouders zeggen zij dat ze wel mee mag, maar dan krijgt die dochter op haar kop omdat ze blijkbaar aan de meester heeft verteld dat ze niet mee mag. Dat is klikken. Van een dochter wordt loyaliteit ver-

wacht. De dochter hoort te zeggen: ik wil helemaal niet mee. Ze klappen dan dicht en praten er helemaal niet meer over. Je weet dan dat er iets heel vervelends is gebeurd en dat je het voor de rest kunt vergeten. Bij sommige ouders is het wel gelukt. Dan zegt een vader: thuis ben ik de baas en zorg ik voor de eer van mijn dochter. Als ze naar Parijs gaat, ben jij de vader. Dan zeg ik dat ik zal zorgen dat ze niet naast jongens zit. Of je dat ook echt kunt hard maken, weet je natuurlijk niet.'

Het Opzoomeren leeft sterk in de school. Bij het begin van het schooljaar komen de derdeklassers direct vragen of ze mee mogen doen. Dit jaar doen drie locaties van de school mee, met ieder twee teams. De teams bestaan voor de helft uit jongens en uit meisjes. Diederen zorgt er voor dat de Turkse en Marokkaanse jongens die problemen hebben meedoen, en meisjes met hoofddoekjes.
Eén team is afgevallen omdat het de Yellow River-proef niet binnen de tijd haalde. Diederen heeft daar moeite mee. Er zijn groepen die sneller kunnen dan andere. Als je alleen naar de tijd kijkt, meet je niet de inzet. Als niet iedereen mee kan doen, is een betere oplossing om te loten tussen de teams die de proef binnen een redelijk tijd afleggen.

Het leuke van de werkwijze van Opzoomer Mee vindt Diederen het directe. 'De lijnen zijn kort. Ik deed mee omdat ik een aankondiging in mijn postbakje vond. Het gaat niet, zoals gebruikelijk, via het bestuur naar de directeur naar het bureauteam. Dan had ik het nooit gedaan. Ook de afwikkeling gaat verrassend snel. Je zet een handtekening en twee dagen later is het geld er.'

Dit jaar drongen drie teams van het Henegouwen College (van de locaties Kralingen, Crooswijk en Spangen) door tot de finale. Ze haalden alledrie 'de hoofdprijs'.

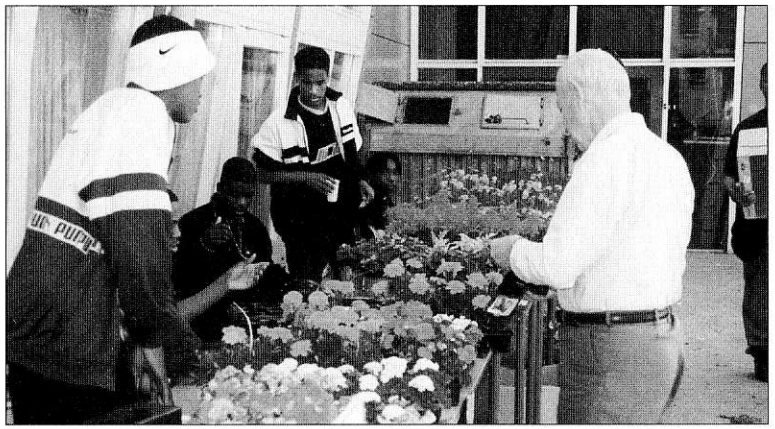

Opzoomer-stunt: Bloemen-markt in Schiemond

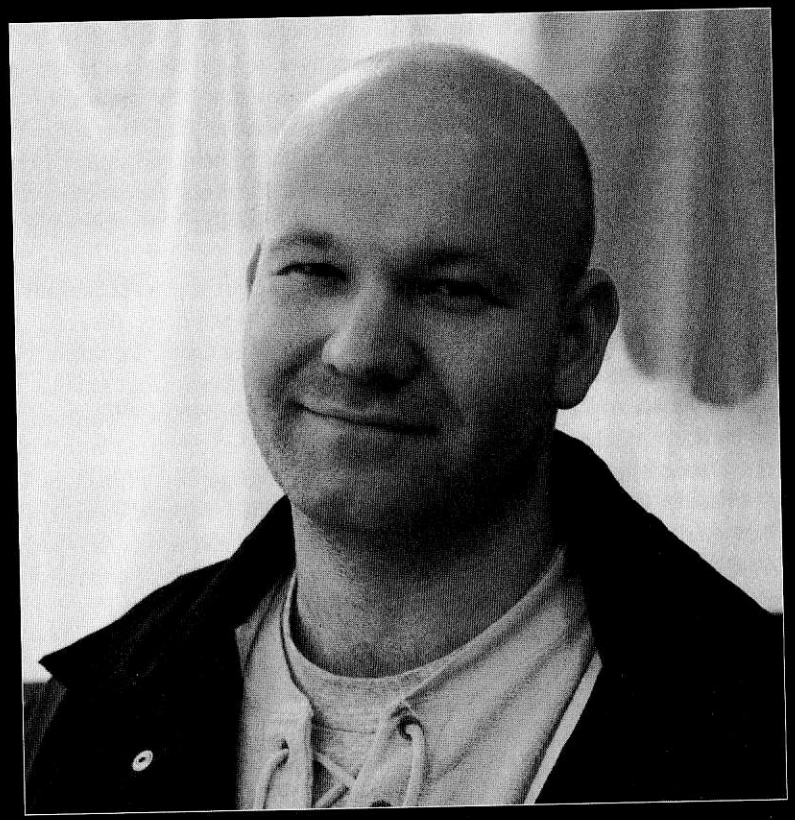

Opbouwwerker Maurice van Beers:

'Bewoners praten niet met jongeren, ze lopen erlangs'

Opdracht voor opbouwwerker Maurice van Beers bij de jongeren-campagne City Survival was om vier jongerenteams te vormen in Charlois. Hij ging op zoek naar jongeren, met het spel Yellow River onder de arm. Van Beers had daarnaast ook een taak in Feijenoord. Samen met de jongerenwerkers Gosé da Silva en Jamal Meziane, organiseerde hij de Opzoomer Stunts voor het Marokkaanse en Turkse team in de wijk.

Het Turkse team Anadolu is een jongerenvereniging van de moskee. Zij zijn heel zelfstandig, en worden begeleid door enkele 'oudere jongeren'. Hun inzet is duidelijk, vertelt van Beers. Ze willen de jongens uit de kof-fieshop aan de overkant houden. De groep is puur Turks, en heeft een heldere structuur, met autoriteit. Het zijn islamitische jongeren, maar buiten drinken ze wel eens een biertje.
De samenwerking bij het Opzoomeren is makkelijk. Hun opstelling is: zeg maar wat er moet gebeuren. Ze hebben ook een duidelijk beeld van Opzoomeren. Voor hen is Opzoomeren werken. De Opzoomer Stunt, het opknappen van een binnenterrein van de Oranjeboomstraat, was dan ook een succes.
Van Beers: 'De functie van het Opzoomeren voor deze groep is, dat het hen helpt zichzelf te organiseren. Opzoomeren biedt mogelijkheden om activiteiten voor jongeren te organiseren. Het is ook een manier om positief naar buiten te treden.'

Drummende bewoner

Het Marokkaanse team in Feijenoord komt voort uit de Marokkaanse werkgroep, een groep jongeren van 15 tot 18 jaar in buurthuis de Dam die zelf soosavonden en een huiswerkklas organiseert. Het is een sterke groep en ze hebben ervaring met Opzoomeren. De premies van vorige jaren hebben ze gespaard.
De Opzoomer Stunt is opgezet met de jongerenwerkers en de corporatie. Aanbeveling van Opzoomer Mee was om iets fysieks te doen. Van Beers: 'Dat was ook wel te vinden, maar we vonden het geen goed idee dat Marokkaanse jongeren de kade schoffelen. We hebben gekozen voor iets waar jongeren goed in zijn: het maken van sfeer.'
Uitdaging werd om een feest te organiseren voor de buurt, met kinder-spelletjes en eten voor de volwassenen. Het maken van folders, boodschappen doen voor het eten, stoelen en tafels ophalen, het podium

neerzetten: alles werd door de jongeren gedaan. Bedoeling was dat ze tijdens het eten bewoners zouden interviewen over jongeren in de buurt. Dat liep mis door misverstanden in de voorbereiding. Het werd een mooi feest, met veel jongeren. Tegenvaller was dat er weinig bewoners kwamen. Van Beers: 'De bewoners waren niet betrokken geweest bij de voorbereiding. In de Zinkerbuurt is geen bewonersgroep. Het werd te veel aan de jongeren overgelaten om de bewoners te benaderen. Foldertjes in de bus is te weinig.' Er kwam wel een bewoner uit de straat het podium op, die onder groot gejuich een drumsolo gaf.
Opbouwwerker en jongerenwerkers hebben uit het verloop van de Opzoomer Stunt de conclusie getrokken dat je aan beide kanten moet werken als je wat wilt doen met jongeren en bewoners.

De straat op

In Charlois trof de opbouwwerker een heel andere situatie aan. Van Beers werd, vanuit de afdeling Bijzondere Projecten van de stichting DOCK, ingezet om vier jongerenteams te begeleiden in de wijken Tarwewijk en Oud-Charlois. Er bleken echter geen bestaande jongerengroepen voorhanden te zijn om mee samen te werken. Hij ging de straat op om jongeren te zoeken die mee wilden doen met Yellow River, om op die manier teams te vormen.

In Tarwewijk bleken overal groepjes jongeren aanwezig. Ze wisten ook wat Opzoomeren is, en een groepje bleek zelfs nog geld te goed te hebben van vorig jaar. (Is inmiddels opgelost.) Yellow River vonden ze leuk. Van Beers: 'Het leverde veel gegiechel op, en het lukte goed om het spel met kleine groepjes te spelen. Maar voor een afspraak om het echt te gaan doen, met een groep van 20 jongeren, kwamen ze niet opdagen.' Voor het vormen van een team blijkt meer nodig dan het spel, is de conclusie van de opbouwwerker. Yellow River is vooral een goede methode om van een al bestaande groep een hecht team te maken.
Een groep en een plek
In Oud-Charlois lukte het wel om een groep Marokkaanse jongeren bij elkaar te krijgen. De opbouwwerker trof de jongens aan op hun vaste plek op een pleintje in de buurt. Ze wilden wel mee doen en ze konden 20 man op de been brengen om een team te vormen. Van Beers dirigeerde de jury naar het pleintje en het team legde de proef ter plekke af en kon door naar de volgende ronde.
Duidelijk was dat de stunt op dezelfde plaats gehouden moest worden. Het ging om een pleintje met een voetbalkooi, dichtbij een woongebouw voor ouderen.
Van Beers kon opgelucht adem halen. Hij had een groep en een plek.

Idee voor de Opzoomer Stunt werd een ontmoeting tussen jongeren en ouderen. De onderneming ging van start met het eten van patat met enkele jongeren, om te zien hoe ze zouden reageren.
Het eerste contact tussen jongeren en ouderen ging onwennig. Van Beers: 'Veel ouderen weten niet hoe je jongeren aanspreekt, anders dan met een aai over de bol. Ze praten nooit met die jongeren, ze lopen erlangs.' De jongeren waren heel netjes en beleefd, en zeiden weinig. Bij een tweede contact kwam een soort onderhandeling op gang over de stunt. De ouderen wilden een opknapbeurt van het pleintje. Ze hadden last van het voetballen tegen de muur naast hun woongebouw en kwamen met het idee van een muurschildering. Later bleek dat ze ook vuurdoorns wilden, waardoor een deel van de muur onbruikbaar wordt om te voetballen. De jongeren wilden wat anders: een voetbaltoernooi. Eén van de jongens zei toen: dan doen we beide, iets wat u leuk vindt, en iets wat wij leuk vinden. Daarmee was de deal gemaakt.
Het ontwerp van de muurschildering werd gepresenteerd op een bewonersavond, voor een volle zaal. De jongens vonden het eng en wilden niet het woord voeren. De opbouwwerker legde uit wat het plan was. Afgesproken was dat daarna ook een van de jongens wat zou zeggen. Hij ging staan, hield de tekening met het ontwerp omhoog en zei: 'Dit is het'. Daarna ging hij snel weer zitten.

De Opzoomer Stunt werd positief beoordeeld door wijk-scheidsrechter Roy Santu van de woningcorporatie BVP. Eén van de jongens was bang voor een gele kaart omdat hij gevloekt had bij het schilderen. Maar de scheidsrechter had dat gelukkig niet gehoord. Behalve voor de muurschildering waren er punten te behalen voor de braderie en de hapjes (georganiseerd door de ouderen), het voetbaltoernooi (georganiseerd door de jongeren). Voor 'omgang van jongeren en ouderen' kreeg het team van de scheidsrechter een 8.

Een interessante vraag is hoe je verder gaat met zo;n contact tussen de ouderen en de jongeren, zegt Maurice van Beers. ;Eigenlijk hebben ze elkaar alleen maar gezien. Ze kunnen elkaar niet aanspreken. En ik denk dat ze ook niets met elkaar hebben. De bewoners hebben het vooral met elkaar gezellig. Ze hebben een woongroep en hebben geen behoefte om dingen met jongeren te doen. De jongeren hebben hun voetbalplek. Welke contacten zijn nuttig in zo'n situatie, en hoe geef je dat vorm?'
Er is een afspraak voor een vervolg. Opbouwwerker Anna van Rosmalen en mevrouw Agnes Berbouw van de woongroep houden contact en volgen hoe de situatie zich ontwikkelt. Ouderen en jongeren kennen elkaar nu op afstand, en hebben een beeld van elkaar. Voor het moment is dat genoeg. Voor het geval er intensievere relaties nodig zijn is het volgende

bedacht: in het woongebouw zit een kraantje waar de jongens eventueel water kunnen drinken tijdens het voetballen.

Dingen doen

Het sterke punt van het Opzoomeren is in de ogen van Maurice van Beers dat het gaat om activiteiten, en niet om praten. 'Ik heb als opbouwwerker toch de neiging om mensen om de tafel te zetten, om te praten. Dat blijkt met jongeren niet te werken. Als je samen iets doet, krijg je contact met de jongeren. 'Opzoomeren biedt daarvoor methoden. Gevolg is ook dat steeds meer opbouwwerkers activiteiten met jongeren ondernemen. Ze zien dat het werkt.
Door het Opzoomeren is het samenspel tussen opbouwwerk en jongerenwerk sterk bevorderd. Kwaliteit van jongerenwerkers is volgens van Beers dat ze in een groep kunnen duiken. Ze kunnen een groep 'afpellen' in trekkers, herrieschoppers, en meelopers. Ze kunnen daar ook wat mee doen. Opbouwwerkers gaan ook in de groep staan, maar ze blijven toch vooral opereren tussen de jongeren en de bewoners en instanties. Vaak hebben ze ook niet de specifieke kwaliteiten om in een groep te duiken. Daarvoor moet je de taal kunnen spreken van de jongeren. Van Beers: 'Jongeren dagen je uit en proberen dingen met je uit. In die situaties moet je leiderschap kunnen neerzetten.'

Vervolg van campagne

De jongerencampagne is een start om met jongeren en bewoners aan de slag te gaan. Het jongerenwerk weet hoe je verder kunt gaan met jongeren. Maar hoe je de contactjes die ontstaan tussen jongeren en bewoners verder ontwikkelt, is een nog grotendeels onbekend terrein.
In Feijenoord is hierop een experiment gestart, met de naam Close Encounters. Opzet is dat na een ontmoeting van jongeren en ouderen een coach in het veld wordt gebracht die fungeert als contactpersoon. Hij zorgt dat het proces gaande blijft en signaleert als er iets fout gaat. Een coach is iemand die vanuit zijn werk veel contacten heeft in de wijk. Het kan een jongerenwerker zijn, een opbouwwerker, politieagent, of iemand van een corporatie of gemeentewerken. Deze uitvoerende mensen vormen een team, bespreken met elkaar wat ze tegenkomen en ontwikkelen een aanpak. De uitvoerders blijken het heel leuk vinden om hun specifieke kennis over de wijk uit te wisselen en daarover te brainstormen.
Cases waaraan wordt gewerkt zijn rondhangende jongeren in een portiek en voetballende jongeren op een binnenterreintje. Ter plekke wordt een gesprek georganiseerd om zo tot onderhandeling over regels te komen. Van Beers: 'Maar daarna moet je samen wel wat doen. Regels afspreken zonder daarna contact te hebben, werkt niet. Jongeren houden zich alleen aan afspraken als dat nodig is om een goed contact te houden met bewoners. Als dat contact niet belangrijk is zijn er ook geen regels.'

Opzoomeren is dingen zelf doen, zegt Maurice van Beers. Doel is dat volwassenen zelf meer verantwoordelijkheid nemen in contacten met jongeren. Hij ziet tegelijkertijd een professionalisering van de dienstverlening. 'U heeft last met jongeren? O.K. we komen er aan. De echte uitdaging is iets bedenken waardoor volwassenen zelf hun opvoedende rol beter kunnen waarmaken.

Score

De Marokkaanse werkgroep uit Feijenoord haalde de premie van f 2000,- binnen door alle opdrachten op 27 juni goed uit te voeren. Moeilijkste taak was de behendigheidsproef 'de paal en de banden'. Op het laatste moment ontdekten de jongeren dat je met drie man op elkaar moet staan om de banden over de paal te krijgen.
Het Turkse team kreeg te maken met interne conflicten binnen de vereniging, en stond daardoor 's ochtends maar met zeven man bij de bushalte. Het team werd gediskwalificeerd.
Het team van Marokkaanse jongens uit Oud Charlois slaagde glansrijk voor de opdrachten: een survivalcircuit en het maken van een muurschildering. Een dans over hun toekomst-ideaal, 'rijk worden' werd door de jury gewaardeerd met de cijfers 9,8,8.

Opzoomerstunt: Bloemenmarkt in Schiemond

3. Opzoomer Stunts in Feijenoord

Het Eiland, Noordereiland, maken van verkeerstuin voor Duimdrop

Anadolu Genclik, team met b ewoners en kinderen

RZ-team , Vreewijk, jongeren nodigen bewoners uit voor hun stunt.

Afri Boys & Girls, basketbal-les

Paul van den Hooven, medewerker van de Stichting Jongerenwerk Op Zuid, volgde voor Opzoomer Mee de Opzoomer Stunts in de deelgemeente Feijenoord. Hij bracht de teams in kaart, ging kijken bij de activiteiten en ondervroeg jongerenwerkers en andere professionals. Van den Hooven komt tot de conclusie dat het jongerenwerk in Feijenoord het Opzoomer programma voluit heeft benut in het werken met jongeren, maar dat er nog een wereld is te winnen als het gaat om het verbeteren van de communicatie tussen de buurt en jongeren. Een greep uit zijn bevindingen:

'Afzenders'

In de deelgemeente Feijenoord gaven 16 jongerenteams zich op voor deelname aan de campagne: 11 teams overleven de Yellow River-proef, medio april, en gaan door voor het vervolg. De teams zijn afkomstig uit Afrikaanderwijk (5), Noordereiland (1), Feijenoord (2), Vreewijk (2) en Bloemhof (1).
6 teams komen voort uit het sociaal cultureel jongerenwerk en 5 hebben andere 'afzenders', zoals opbouwwerk, onderwijs, zelforganisaties, vrijwillig jeugdwerk, enzovoort.
Alle afzenders zijn al meerdere jaren betrokken bij de jongerenuitdagingen. Het sociaal-cultureel jongerenwerk doet mee vanaf het begin in 1994, de anderen pas de laatste twee jaar. Dit is niet vreemd: Opzoomer Mee richtte zich in eerste instantie op het opbouwwerk en deze werksoort benaderde allereerst het sociaal-cultureel werk in de wijken. Pas de laatste jaren is Opzoomer Mee zich ook op andere organisaties gaan richten, buiten de sfeer van het professionele welzijnswerk om.

Kenmerken van de teams

Aan de teams doen 155 jongens en 53 meisjes mee. Het aantal meisjes is in vergelijking met vorige jaren gestegen. Een gemengde samenstelling van de teams is een van de voorwaarden die Opzoomer Mee stelt aan deelname.
Opzoomeren in Feijenoord is, hoe kan het ook anders, een zeer multiculturele bezigheid. De 'roots' van deelnemende jongeren liggen in Turkije, Marokko, Suriname, de Antillen, de Kaapverdische eilanden, Spanje, Nederland, Zuid-Afrika, Zaïre, de Dominicaanse Republiek en (voormalig) Joegoslavië.
Meisjes doen naar verhouding meer mee in teams met een diverse - culturele achtergrond dan in teams die niet gemengd zijn.

Motieven voor Opzoomeren

De coaches van de jongerenteams (afkomstig uit instellingen) geven verschillende motieven voor deelname aan het Opzoomeren.
Belangrijkste redenen die worden genoemd: 'Opzoomeren sluit aan bij de eigen methodiek' (acht maal) en 'versterken van eigen doelen in het jongerenwerk' (acht maal). Ander motief (zes maal genoemd) is: 'ontwikkeling van relaties tussen jongeren en de buurt'.
Verder wordt als reden voor deelname genoemd: 'premie op actie', 'gezelligheid', 'profilering van de eigen organisatie', 'uitbreiding van het netwerk met andere instellingen' en 'de leefbaarheid van de wijk'.

Uit de antwoorden blijkt dat de Opzoomercampagne een welkome stimulans is voor het werken in de eigen buurt. Uitdagen, premie op actie

en ook het stedelijk karakter van de campagne (met extra faciliteiten en een 'Rotterdam-gevoel') leveren een dynamiek op die goed past bij jongeren. Opzoomeren biedt daardoor kansen en mogelijkheden om jongeren op een concrete en praktische manier in de buurt te laten participeren.

Communicatie met de buurt

Communicatie tussen jongeren en andere buurtbewoners, en tussen jongeren en instellingen vormden centrale punten in de opdrachten in de wijk, de Opzoomer Stunts (zie kader met impressies van de Opzoomer Stunts in Feijenoord).

De coaches van de jongerenteams gaven aan de 'ontmoeting met de buurt' een actieve invulling. De meesten kozen ervoor om buurtbewoners te vragen zelf ook de handen uit de mouwen te steken en de jongeren een handje te helpen bij hun klus. Een andere bijdrage die werd gevraagd was om te zorgen voor eten en drinken voor de zwoegende jongeren.

In de praktijk bleek een directe en actieve samenwerking tussen bewoners en jongeren vaak moeilijk te realiseren. De grootste winst van de opdrachten in de buurt ligt in de beeldvorming: bewoners zien 'hun' jongeren op een constructieve wijze bezig voor de wijk. Missing link bij de Opzoomer Stunts in Feijenoord bleek de relatie tussen coaches van jongerenteams en opbouwwerkers. Anders dan in andere deelgemeenten op Zuid zijn de contacten niet tijdig gelegd. De voorwaarden voor actieve communicatie tussen jongeren en buurt waren daardoor niet goed.

Conclusie

Wethouder Herman Meijer deed na de jongerencampagne Mission Imposssible in 1997 een oproep aan het jongerenwerk om de Opzoomermethodieken van uitdagen en belonen te benutten voor hun reguliere werk. De handschoen van Herman Meijer is in de deelgemeente Feijenoord opgepakt. Jongerenwerkers investeerden flink in de campagne en gebruikten het voor het jongerenwerk in de eigen wijk. Naast de 'premie op actie' spreekt vooral het stedelijk karakter en de uitstraling van de campagne aan.
In de uitvoering blijken zich echter ook veel werkproblemen voor te doen. Deze werkvragen hebben vooral te maken hebben met de communicatie met de buurt, en met de samenwerking tussen jongerenwerk en opbouwwerk.

Tasmaanse Duivels, Afrikaanderwijk
Op het binnenterrein van de Kaapstraat wordt een dode boom die er al lang staat, weggehaald. Daarvoor moeten de bankjes om de stomp en een kleine 20 vierkante meter bestrating worden verwijderd. Aan het eind van de middag is de bestrating hersteld, staan de bankjes er weer en is ook nog eens al het onkruid in de perken op het binnenterrein gewied. Jammer echter dat de bewoners die voor de catering zouden zorgen het laten afweten.

Anadolu Gençlik, Feijenoord
Op het balkon tweehoog wiegen Surinaamse heupen op het ritme van Turkse muziek. Jongeren, kinderen en volwassen bewoners zijn druk in de weer met het opruimen van het binnenterrein achter de Oranjeboomstraat. Zo'n 20 kuub afval verdwijnt in de container, om plaats te maken voor een speelplek voor de kleintjes. Moeders zorgen voor een middagmaal met een overvloed aan Turkse spijzen voor hun zwoegende mannen, zoons en dochters.

RZ-team, Vreewijk
De boomspiegels in de Frankendaal zien er niet meer zo grauw uit. Ze zijn bedekt met mooie zwarte aarde en zomergroen. Langs de gevel van het

clubhuis ligt een stralende geveltuin. Het struikgewas dat hier eerder stond ligt in bossen bij elkaar gebonden. Aan een groep van zo'n twintig kinderen uit de buurt wordt, op het eigen veld, de kunst van het basketballen bijgebracht. De barbecue ligt al te gloeien. De coach van het team maakt afspraken met een aantal bewoners over een sporttoernooi voor jong en oud op het grote grasveld. Dat gebeurt nog deze zomer.

Afri Boys & Girls 1, Afrikaanderwijk
'Olympische Spelen' op het Afrikaanderplein voor kinderen uit groep 7 en 8. Het weer zit flink tegen, en daarom is de opkomst kleiner de verwacht. De kinderen die er wel zijn worden door het jongerenteam flink aangemoedigd bij het sprinten, de skippybal-race, het zaklopen en broekhangen, het lopen op een circusbal en het fietsen op een pedalo. Raï, house en Turkse muziek laten de buurt weten dat het feest is op het plein. Aan het eind van de dag hebben zo'n 60 à 70 kinderen meegedaan aan het oudste sportevenement ter wereld.

Afri Boys & Girls 2, Afrikaanderwijk
Jongeren nodigden met flyers de buurt uit voor een feest waarbij bewoners kunnen genieten van een culinaire wereldreis. Er zijn ook modeshows en dansworkshops. Turkse, Marokkaanse en Caraïbische muziek klinkt op.
Betaalmiddel in het clubhuis aan de Kaapstraat is vandaag de Oppie (1 Oppie voor 5 stuivers). De invoering van de Oppie verloopt soepeler dan van de Euro.

Het Eiland, Noordereiland
Een klus die meer dan een dag vergt! Dus beginnen ze gewoon al op vrijdagavond. Op zaterdag staan ze weer op tijd klaar om het werk af te maken. Het trapveld op het Burgemeester Hoffmanplein wordt omgetoverd tot een verkeersplein. Een cadeautje van het jongerenteam voor de jarige Duimdrop.

Marokkaanse Jongeren, Feijenoord
Het zweet loopt langs hun gezicht. Het valt niet mee om de in groten getale opgekomen kinderen op een leuke manier te laten genieten van alle spelen die op de hoek van de Zinkerweg en de Feijenoorddijk staan opgesteld. En ze waren al om 9.00 uur bezig met het opbouwen van het podium, de barbecue, de kinderspelenkermis en het terras. En in de loop van de dag rappen ze tussen de bedrijven door op de muziek van de DJ. Ouders en andere buurtbewoners genieten van het zonnetje en het eten, en kijken goedkeurend toe hoe hun kroost wordt vermaakt.

Bloemhof Vooruit!, Bloemhof
'Geintje, joh!' De agent ziet dat ook wel in. En natuurlijk krijgt hij z'n dienstfiets weer terug. Ondertussen gaat Bloemhof Vooruit! voor een ton. Een ton oud ijzer, wel te verstaan. Het ligt overal in de wijk, in de vorm van oude fietsen, aanhangwagens, witgoed enz. Met groot enthousiasme trekt de karavaan van het jongerenteam door de wijk. Het werkt aanstekelijk op de buurtbewoners.

4. Bliksemenquête onder jongeren

Wat vinden jongeren zelf van de actiedag op 27 juni? Een tipje van de sluier wordt opgelicht door een enquête onder 175 jongeren die meededen aan City Survival. De meeste jongeren vonden de behendigheidsspelen het leukste programma-onderdeel. De jongeren werd ook gevraagd wat hun team goed kan. Meest gegeven antwoord: samenwerken.

Het onderzoekje werd uitgevoerd door dertig VIP's (raadsleden, bestuurders van deelgemeenten, directeuren van diensten) die op uitnodiging van Opzoomer Mee op werkbezoek waren tijdens de actiedag City Survival.

De enquête heeft geen wetenschappelijke pretentie. Naast het peilen van meningen had de vragenlijst ook het doel om de notabelen een handreiking te geven bij het maken van contact met de jongeren. Toch zijn de enquêteurs erin geslaagd een aantal interessante gegevens te verzamelen over de meningen van de deelnemers aan de actiedag.

De enquête bestond uit de volgende vijf vragen:

1. **Wat vind je de leukste uitdaging van deze actiedag?**
2. **Hoe hebben jullie elkaar als team leren kennen?**
3. **Wat kan jullie team goed?**
4. **Vinden jullie ouders het leuk dat je meedoet aan het Opzoomeren?**
5. **Wat zou je anders doen als jij deze dag moest organiseren? Heb je zelf ideeën voor volgend jaar?**

In totaal werden, verdeeld over de drie actie-locaties Afrikaanderplein, Centrum en Oosterflank, 49 groepjes van drie 7 vier jongeren ondervraagd (zo'n 15% van de deelnemers).

Hieronder een overzicht van de resultaten.

1. Wat vindt jullie team de leukste uitdaging?

Het spel en teamworkparcours (survival) scoort hoog: 50% van de ondervraagde jongeren vindt dit het leukste programma-onderdeel. Het open podium (toneel, dans, rap) komt op een tweede plaats, en wordt genoemd door zoín 25% van de jongeren.
De overige 25% noemt andere dingen: schoonmaakactie, verven, opzetten fietsenstalling en werven vrijwilligers voor slachtofferhulp.
Speciale vermelding krijgen de zeephelling (onderdeel van het survivalparcours) en de metro-run (schoonmaken van perrons en uitdelen van limonade aan reizigers); de jongeren waarderen de snelheid en de aanwezigheid van publiek.
De respondenten op het Afrikaanderplein springen er uit met een lage waardering van het open podium in vergelijking met de andere actielocaties .

2. Hoe zijn de teams tot stand gekomen?

Ruim de helft van de jongerenteams kent elkaar uit de buurt, via een buurthuis, jeugdhonk, hangplek of vriendengroepje.
De school komt op de tweede plaats, gevolgd door voetballen/voetbalvereniging.Verder zijn teams gevormd via moskee-verenigingen, scouting, kerken, een zangkoor, een internaat, en een huiswerkklas.

3. Wat kan jullie team goed?

'Samenwerken' wordt door de meeste teams genoemd als hun grootste kwaliteit.Verder zijn de jongeren naar eigen zeggen goed in: doorzetten, opruimen, verven, sporten, toneel, zingen en dansen.
Prestaties die verder worden genoemd zijn vergaderen, luisteren, presenteren, dingen opzoeken en 'verkering krijgen'.

4. Vinden jullie ouders het leuk dat je meedoet aan Opzoomeren?
De meeste ouders vinden het 'leuk' en 'nuttig' dat ze meedoen aan City Survival, zo luidt het meest gegeven antwoord van de jongeren.
Acht maal komt er een ander geluid: 'ouders weten van niets', 'maakt ze niets uit', 'moet ik zelf weten', 'blij dat we een dag van huis zijn', 'klagen dat ze vroeg op moesten'. Eén team vond dit een 'zeikvraag'.

5. Wat zou je anders doen als jij deze dag moest organiseren?
Kritiek op het programma is: te lange wachttijden (twee maal), te veel gelopen (drie maal), te vroeg beginnen (twee maal). Vier teams vinden toneel 'vreselijk', en drie teams vinden schoonmaken 'niet leuk'. Eén team vindt het survivalspel onveilig. (Het betreft de behendigheidsproef 'de paal en de banden'; als je niet oplet, loop je het risico dat je de paal op je hoofd krijgt.) Zes teams willen meer 'spanning' en 'snelheid' het programma.

De jongeren komen met een reeks ideeën voor het volgende jaar.
Er zijn veel suggesties voor nieuwe locaties: de Kuip, het Kralingse Bos, de Euromast en de Maas. Enkele teams willen naar Hoek van Holland of de Zevenhuizer plas om het strand schoon te maken of een survivalspel te doen.

Ideeën voor het programma zijn: 'iets opknappen' en 'iets blijvends achterlaten'. Ook voetballen wordt veel genoemd, met als uitschieter 'voetballen tegen Feijenoord'. Een aantal teams wil spektakel: een blubbergame, abseilen van de Euromast, bungyjumpen van de Erasmusbrug. Gevraagd wordt ook een massaler evenement en 'een echte survival' in een natuurlijke omgeving.
Er zijn ook teams die willen lopen voor een goed doel, mensen willen helpen of 'gewoon iets goeds doen voor de stad'.
Suggesties zijn verder een recordpoging voor het Guiness Book of Records, een groot koor met buurtbewoners en 'Dikke Berta' (?).

Per ongeluk

Per ongeluk zijn ook twee scheidsrechters geïnterviewd. Dat was niet de bedoeling maar het geeft wel een (beperkt) beeld van de kijk van volwassenen. Beide scheidsrechters vinden de survival het meest geslaagde onderdeel omdat de beoogde teambuilding werkt. Eén van de scheidsrechters vindt dat zijn team er vooral in geslaagd is om te ontdekken wat zij niet kunnen en hoe het recht van de sterkste werkt. Dezelfde scheidsrechter weet ook zeker dat de ouders niet wisten dat de jongeren meededen aan City Survival.

5. Enkele conclusies en discussiepunten

In dit hoofdstuk ter afsluiting enkele conclusies en discussiepunten.

1. Eenvoud en heldere formule

De formule van het jongerenprogramma van Opzoomer Mee is eenvoudig en helder: je moet met een groep enkele uitdagingen waarmaken en als je daarin slaagt verdien je maximaal ƒ 2000,- die je samen mag besteden. Dit verhaal is goed over te brengen naar jongeren. Allerlei verschillende organisaties en instellingen in de stad kunnen op eigen wijze en vanuit hun eigen belangen inhaken op dit patroon. De hele stad kan meedenken over de invulling van het programma.Opzoomer Mee wist zo een zwaan-kleef-aan-effect te creëren, met als resultaat dat zich dit jaar een recordaantal van 111 jongerenteams aanmeldde, waarvan 60 teams de eindstreep haalden.

Door Opzoomer Mee was een selectie ingebouwd; het maximum aantal deelnemers kwam uiteindelijk op 60 teams (1200 jongeren). Bij de Yellow River proef vielen 51 teams af, bij de Opzoomer Stunts 3, en op de finale actiedag 3 teams.
Door de professionals wordt verschillend gedacht over het competitie-element en de criteria voor selectie. De één vindt dat het vooral gaat om de inzet van jongeren, en dat het er minder toe doet wat de resultaten

zijn; de ander benadrukt het belang van duidelijk omschreven prestaties.

2. Stimulerende communicatie, logistieke hoogstandjes

Het basispatroon van het programma is eenvoudig. Het samenspel tussen de vele participanten aan de campagne is echter zeer complex.

Aan de uitvoering van het programma namen de volgende instellingen deel:

- coaches voor de jongerenteams (vaak jongerenwerkers, ook sociaal cultureel werkers en leraren, soms opbouwwerkers, vrijwilligers); organisatoren/sponsors van de Opzoomer Stunts (opbouwwerkers, woningcorporaties)
- organisatoren/ sponsors van de uitdagingen op de stedelijke actiedag (gemeentelijke diensten zoals Gemeentewerken, Ontwikkelingsbedrijf Rotterdam, Parkeerdienst, Multibedrijven, Dienst Recreatie, RET enzovoort)
- scheidsrechters en juryleden (vaak wijkagenten).

In totaal deden ten minste 250 instellingen en beroepskrachten mee aan de jongerencampagne.

Het lukt Opzoomer Mee op een of andere manier om al deze organisaties enthousiast te maken voor de campagne. De ontwikkelfase van het programma wordt benut voor het scheppen van draagvlak en het opbouwen van netwerken. Eén van de middelen die daarbij worden ingezet zijn lunches met wijkagenten, jongerenwerkers, gemeentelijke diensten e.a. De beroepskrachten die in dit boekje aan het woord komen, noemen de volgende kwaliteiten van Opzoomer Mee: een stimulerende communicatie, directe korte lijnen, persoonlijke netwerken, inventieve programma's, werkzame terugkoppeling met uitvoerende instellingen. Men spreekt er zijn verbazing over uit dat er bij zo'n complexe operatie zo weinig mis gaat. Dit lijken al met al voldoende redenen om de Management Prijs 1998 uit te reiken aan het team van Opzoomer Mee.

3. Samen iets doen, samen iets presteren

De jongerencampagne appelleert aan elementaire dingen, zo blijkt uit de interviews met de beroepskrachten. Jongeren vinden het leuk om samen iets te doen en als groep iets te presteren. Heel belangrijk zijn waardering voor geleverde prestaties en serieus genomen worden.

Dit zijn geen verrassende gegevens. Wat wel opvalt, is dat samen iets doen en het krijgen van waardering voor veel jongeren schaarse goede-

ren zijn. Daarin wordt blijkbaar onvoldoende voorzien vanuit directe, 'natuurlijke', omgevingen van familie, buurt, school of vereniging. Er vallen gaten in bestaande weefsels, en er is een grote vraag naar 'organizers' die nieuwe structuren en werkwijzen produceren.

Uit de bliksem-enquête op de actiedag komt naar voren dat jongeren de behendigheidsproeven het leukste programma-onderdeel vonden. Ook het open podium (het doen van een act) scoorde hoog, maar dit leverde meer uitgesproken positieve én negatieve reacties op. Het doen van een klus blijft een gewaardeerd programma-onderdeel.
De jongeren komen met een reeks ideeën voor het programma van het volgend jaar. Gevraagd wordt spanning/snelheid, iets groots, een spectaculaire plek, het opknappen van iets blijvends. Opvallend is ook de vraag naar een massaal evenement.

Bij deze gegevens moet overigens bedacht worden dat ze betrekking hebben op de actiedag, en niet op de andere onderdelen van de campagne (Yellow River, Opzoomer Stunt).

4. Instrumenten voor het werken met jongeren

De 'afzenders' van de teams zijn heel gevarieerd. Uit de gegevens over Feijenoord blijkt dat buurtinstellingen zoals jongerenwerk en buurthuizen ongeveer de helft van de teams leveren. Scholen komen op de tweede plaats, en dit jaar deden ook nogal wat vrijwilligersorganisaties, moskee- en sportverenigingen mee. Het programma blijkt aan te sluiten bij de werkwijzen en doelstellingen die worden gehanteerd door diverse typen beroepskrachten die met jongeren werken. Een mavo-leraar speelt in op de mogelijkheden voor teamwork die Opzoomeren biedt, iets dat in het reguliere schoolprogramma vaak ontbreekt. Belangrijk voor de school zijn ook de contacten met instellingen in de buurt die ontstaan. Een wijkagent, die vaak op negatieve gronden in contact komt met jongeren, benut de mogelijkheden om positieve relaties te ontwikkelen. Opzoomeren levert verder relaties op met wijkinstellingen en met vakgenoten op stedelijk niveau. Voor een opbouwwerker biedt Opzoomeren methoden om iets met jongeren te doen en activiteiten te organiseren, in plaats van alleen te praten met jongeren. De samenwerking van opbouwwerk en jongerenwerk wordt daardoor versterkt. Jongerenwerkers tenslotte ervaren het Opzoomerprogramma als een mogelijkheid om laagdrempelige activiteiten te organiseren. Het geeft hen wat in handen naar jongeren toe, en het structureert en disciplineert de activiteiten door de duidelijke spelregels. Belangrijk zijn ook de faciliteiten die via het programma ter beschikking komen (geld, maar ook ideeën en contacten) en het stedelijk karakter van de campagne.

Conclusie is dat het Opzoomerprogramma professionals die met jongeren werken instrumenten in handen geeft voor hun eigen activiteiten op buurt- en wijkniveau, en dat het een stimulans vormt voor de ontwikkeling van hun werk.

5. Jongeren en de buurt

De Opzoomer Stunts in de buurt hebben veel mooie initiatieven opgeleverd: een uitstapje met bewoners van verpleeghuis, een kinderkermis, een multicultureel feest voor ouderen in een verzorgingshuis, het opruimen van een binnenterrein in een gezamenlijke actie van jongeren en ouderen, enzovoort. Er zijn contacten gelegd tussen jongeren en instellingen in de buurt. Vaak zijn ook afspraken gemaakt om het volgend jaar met deze initiatieven door te gaan.

Een centrale uitdaging voor de opdracht in de buurt was om de communicatie van jongeren en volwassenen te verbeteren.
Dat blijkt een moeilijke opdracht te zijn, die maar deels is gelukt. Uit de pogingen die zijn gedaan kan een aantal dingen worden geleerd:
Om een betere communicatie te bewerkstelligen tussen jongeren en de buurt moet aan twee kanten worden gewerkt, met jongeren én met volwassenen; Er moet meer worden nagedacht over het soort contacten dat wordt beoogd. Ervaring is dat samen wat doen beter werkt dan samen praten; Beroepskrachten moeten de verantwoordelijkheden van volwassenen naar jongeren niet overnemen. Ze moeten hen handvaten bieden om zelf initiatieven te nemen die leiden tot een betere communicatie;
Een interessante observatie is dat regels en afspraken tegen overlast van jongeren niet werken zonder betekenisvolle contacten tussen jongeren en bewoners. In de woorden van een opbouwwerker: 'Jongeren houden zich alleen aan afspraken als dat nodig is om een goed contact te houden met bewoners. Als dat contact niet belangrijk is, zijn er ook geen regels.'

De relatie tussen jongeren en volwassenen in de buurt vormt een centraal thema voor Opzoomer-programma's in de komende jaren. Uit de Opzoomer Stunts kan worden geconcludeerd dat het vraagt om meer samenspel tussen jongerenwerk en opbouwwerk, en om directere relaties van opbouwwerkers met jongeren.

6. Laten zien wat je kunt

Het programma van de jongerencampagnes van Opzoomer Mee is in de afgelopen drie jaar verbreed. Naast 'iets doen voor de stad' (een maatschappelijk nuttige klus) is een nieuw element 'laten zien wat je kunt'(behendigheidsspel, theater-act).

Het demonstreren van talenten brengt mee dat een grotere nadruk gelegd wordt op competitie.
Dit heeft consequenties voor de verdere ontwikkeling van het programma. Het vraagt om meer mogelijkheden om te kunnen kiezen uit verschillende soorten uitdagingen, waarbij jongeren zich kunnen toe te leggen op dingen waarin waarop ze goed zijn (sport, behendigheidsspel, theater, muziek, krachttoer e.a.). Dat vergroot het plezier van de deelnemers en de kwaliteit van de prestaties.
Aanleiding voor deze stelling is het open podium. Deze uitdaging riep enthousiasme én afweer op. Gevolg was dat een aantal acts niet echt rijp was voor opvoering voor een publiek. Dit veroorzaakte ook bij de teams verlegenheid. De jury kon niet veel anders doen dan voldoendes geven. Dergelijke situaties moeten uiteraard worden vermeden: eerste gebod van de jongerencampagne is dat jongeren serieus genomen worden.

N.B.: Het doen van een maatschappelijk nuttige klus blijft natuurlijk een verplicht onderdeel van het programma!

7. Actiedag en toogdag

Het is intrigerend om de jongerencampagnes van Opzoomer Mee te vergelijken met de 'klassieke' jongerenmanifestaties. Is City Survival een stedelijk antwoord op de EO-jongerendag, de jamboree van de Scouting, de Paasheuvel van de AJC?

Vaststaat dat diverse levensbeschouwelijke kaders en zuilen, die van oudsher zorgdroegen voor integratie en animatie van jongeren, grotendeels zijn verdwenen. Vaak zijn daarvoor geen vergelijkbare nieuwe integratiekaders in de plaats gekomen. Het lijkt ook niet wenselijk om daarnaar te streven.

Een aantal elementen en methodieken van de klassieke 'toogdag' is wel terug te vinden in de jongerencampagnes van Opzoomer Mee: de campagnes hebben een duidelijke boodschap, een uitgesproken moraal, en een collectieve manifestatie vormt een belangrijk onderdeel van het programma.

De boodschap van de jongerencampagnes bevat de volgende elementen:

'Jongeren doen iets voor de stad',
'Jongeren demonstreren hun talenten aan de stad',
'Rotterdam (en de openbare ruimte in buurt en stad) is ook van de jongeren'

'Wij, jongeren uit Kayseri, Meknès, Crooswijk en Paramaribo zijn de Rotterdamse jeugd van tegenwoordig'.

In de campagnes wordt een uitgesproken moraal uitgedragen, met deugden als 'samenwerken', 'je houden aan regels en afsprakení, 'presteren', 'voor-wat-hoort-wat', en 'iets doen voor anderen'.
Deze elementen worden gemengd met een dosis Rotterdam-sentiment. 'Dit kan alleen in Rotterdam', luidt de leus op de T-shirtjes. Dit is een wat verwarrend en retorisch element. Misschien zou een duidelijker leus zijn: 'We zijn allemaal Rotterdammer'. Vergelijk de observatie van de mavo-leraar, zelf afkomstig uit Limburg, in het interview in dit boekje: 'De massale meeting bij de eerste campagne in het HAL-gebouw was heel indrukwekkend. Zo'n grote groep jongeren bij elkaar geeft een sterk saamhorigheidsgevoel. Op zo'n moment voel je dat ook jij Rotterdammer bent. Je bent geen Marokkaan, maar op de eerste plaats Rotterdammer.'

Conclusie is dat een publieke en massale manifestatie een belangrijk onderdeel vormt van de jongerencampagne. Dat kan verder worden ontwikkeld door de afsluitende bijeenkomst op de actiedag een meer naar buiten gericht karakter te geven, waarbij naast DJís en disco ook andere middelen worden ingezet. Is er daarvoor een mooiere plek in Nederland dan het Rotterdamse Schouwburgplein?

8. Continuïteit en vernieuwing

De jongerencampagne van Opzoomer Mee fungeert ook als vehikel voor vernieuwing van het jongerenwerk. Het samenspel van een actor op stedelijk niveau, op enige afstand van de uitvoering, en instellingen op wijk- en deelgemeente-niveau blijkt productief. Er zijn via de campagnes netwerken gecreëerd in de stad van personen en organisaties rond het thema jongeren. Deze hebben een duurzaam karakter dan de looptijd van een campagne. Het is zaak om deze relaties goed te onderhouden, door jaarlijkse terugkerende campagnes. Nieuwe thema's kunnen zorgen voor de noodzakelijke dynamiek.
Het onderwerp 'jongeren in de buurt'' biedt ruim voldoende brandstof voor nieuwe en avontuurlijke programma's in de komende jaren.